

Les relacions veïnals entre cristians i jueus a Cervera durant el primer quart del segle xv

Josep M. LLOBET I PORTELLA

Universitat Nacional d'Educació a Distància, Centre Associat de Cervera

Rebut: 18.10.2018 — Acceptat: 19.02.2020

Resum. En aquest article comentem les relacions veïnals existents entre la majoria cristiana i la minoria jueva —un 10 % de la població— a la vila de Cervera durant el primer quart del segle xv. Aquests comentaris els hem agrupat en cinc apartats: la separació de les dues comunitats dins l'espai urbà, l'atracció de nous veïns jueus, la defensa dels jueus davant terceres persones, el compliment de les normes per part dels jueus i el treball que alguns jueus feren per a la Paeria. Adjuntem la bibliografia de les obres citades i la transcripció dels cinquanta-vuit documents comentats.

Paraules clau: cristians, jueus, veïnatge, govern municipal, Cervera, primer quart del segle xv

Relations as neighbours between Christians and Jews in Cervera in the first quarter of the 15th century

Abstract. This article looks at the relations as neighbours between Cervera's Christian majority and Jewish minority (approximately 10% of the town's population) in the first quarter of the 15th century. The observations made are organised into five sections: the separation of the two communities within the town; how new Jewish residents were

Correspondència: Josep M. Llobet i Portella. Universitat Nacional d'Educació a Distància, Centre Associat de Cervera. Carrer del Cancellier Dou, 1. ES-25200 Cervera. UE. Tel. 00 34 973 530 789. A/e: jllibet@cervera.uned.es.

attracted; the protection of the Jews against third parties; the Jews' adherence to the rules; and the work some Jews did for the municipal authorities. The article comes with a bibliography of cited works and transcriptions of the 58 documents referred to.

Keywords: Christians, Jews, residence, municipal authorities, Cervera, first quarter of the 15th century

1. Introducció

La primera meitat del segle xv o, més concretament, el període de temps que va des dels desordres de l'any 1391¹ fins als saquejos de 1462, durant la guerra dels catalans contra Joan II,² sembla que foren uns anys de creixement de l'aljama dels jueus de Cervera. Ja tenim dit que és probable que la persecució general dels jueus en aquell any 1391 i, especialment, la desaparició de la gran aljama de Barcelona³ i les d'altres poblacions ocasionés un important trasllat de famílies, moviment que possiblement feu créixer la comunitat jueva ceriverina.⁴

Segons un document de l'any 1453, en els dos calls ceriverins, l'Inferior o Jussà, que era el més antic, i el Superior o Sobirà, hi habitaven 49 famílies, formades per 39 matrimonis, 5 homes sense muller i 5 dones vídues.⁵ L'any següent, segons Duran, el nombre de famílies jueves era de 51.⁶ Aquells anys, la vila de Cervera era habitada en total per unes 500 famílies, per la qual cosa podem deduir que la comunitat jueva ceriverina estava representada aproximadament per un 10 % de la totalitat de la població.

Malgrat que, segons les disposicions legals, la comunitat jueva havia d'habitar a l'interior dels dos calls, o sigui, en dos àmbits urbans separats de la resta d'edificis de la població, en els quals només es podia accedir per alguns portals, ens podem preguntar: aquestes normes es complien? Com es podia compaginar la vida diària de la població amb l'observació d'aquesta separació de comunitats? Com es resolien les disputes entre uns i altres? En definitiva,

1. Sobre aquests avalots, hom pot trobar una citació de diversos estudis en LLOBET, «Documents relacionats», nota 2.

2. Pel que fa a aquesta guerra a Cervera, vegeu CARRERAS, *Dietari de la guerra*.

3. Sobre la desaparició de l'aljama de Barcelona: RIERA, «La destrucció del call».

4. LLOBET, «Dades documentals», p. 119-120.

5. LLOBET, «Els jueus de l'aljama», p. 31.

6. DURAN, «Referències», p. 24.

quines eren les relacions veïnals entre cristians i jueus durant aquella primera meitat del segle xv?

La nombrosa documentació conservada a l'Arxiu Comarcal de la Segarra (ACSG), ubicat a Cervera, ens pot donar resposta a aquestes preguntes. Això és el que hem intentat fer en aquest treball: fer parlar els documents, limitant, però, el període cronològic, a causa de l'abundància de documents, al primer quart d'aquell segle i deixant el segon quart per a un proper article.

Creiem, doncs, que els cinquanta-vuit documents que hem localitzat, els quals oferim transcrits, poden aportar alguna llum sobre aquest tema; abans, però, de la documentació transcrita, la comentem breument en cinc apartats, tenint en compte, respectivament, la separació de les dues comunitats —la cristiana i la jueva— dins l'espai urbà, les facultats concedides per les autoritats cerverines perquè els jueus poguessin entrar fàcilment en veïnatge, la defensa dels jueus davant les opressions que els fossin fetes, el compliment de les normes per part dels jueus i el treball que alguns jueus feien per a les autoritats cerverines.

2. La separació dins l'espai urbà

Al llarg de l'edat mitjana foren dictades diverses disposicions en les quals s'establia que els jueus havien de viure en barris separats dels que habitaven els cristians vells i els conversos (document 1). Aquesta separació era difícil de complir, especialment en el cas dels conversos, alguns dels quals, sent cristians, tenien familiars propers que romanien en la religió jueva.⁷ Aquesta situació la trobem l'any 1401, quan al convers Joan de Queralt se li prohibeix conviure amb la seva mare i la seva sogra perquè eren jueves (document 3), o l'any 1422, quan es fa referència als cristians novells que tenen la muller jueva (document 57).

Amb tot, hi podia haver excepcions. Fou el cas en què a un convers se li permeté viure un cert temps amb la seva muller, que era jueva, per aconseguir que aquesta i llurs fills es convertissin al cristianisme (document 58).

A més, els jueus no podien tenir els seus llocs de treball fora dels calls, segons mostra una protesta que feren, l'any 1402, davant les autoritats municipals, Bartomeu Desvall i Jaume Cases, argenter. En aquest cas, la suposició que compartir, cristians i jueus, un mateix espai de treball pogués significar

7. Informació sobre els conversos en LLOBET, «Los conversos».

una pèrdua de clientela per als cristians no degué ser aliena a la reclamació efectuada (document 5).

El fet que les prohibicions que els jueus convisquin amb els cristians vells o els conversos apareguin continuadament en la documentació medieval cervecina ens pot fer pensar que, en general, no es complien (documents 7, 32 i 33). Una altra disposició que sembla que tampoc era observada, almenys de forma estricta, era l'obligació que els jueus portessin un senyal —la roda— cosit al vestit a l'altura del pit esquerre (document 7).

Aquesta permissivitat de les autoritats municipals cerverines envers els jueus pel que fa a la separació dins l'espai urbà es justifica en una carta de l'any 1419 tramesa pels paers de Cervera als cònsols de Tarragona. En aquest escrit s'afirma que, si bé estava establert que els jueus de la vila habitessin dins els calls, atès que, per la gran quantitat de jueus que últimament havia arribat a la població, no hi cabien, havia calgut assignar-los alguns habitatges situats a l'exterior dels calls, on compartien l'espai amb els cristians. També els informaven que els jueus només es relacionaven amb els cristians en les activitats econòmiques i en el treball i que, quant a l'abastament de carn, la compraven en les carnisseries dels cristians, però que ells tenien la facultat de matar el bestiar i d'acceptar només els animals que fossin aptes per al consum segons les seves creences, en els quals feien un senyal a la pota, prop del garró, per poder ser coneguts (document 46).

Quant al peix, no consta que tinguessin cap problema per al seu proveïment. Fins i tot sembla que els venedors el preferien vendre als jueus i a altres persones de condició *sotil*, o sigui, de baixa condició, que no pas a les autoritats cerverines (document 35).

Cal dir, però, que la situació descrita en la carta de l'any 1419 als cònsols de Tarragona no s'avé amb l'observada per un frare predicador el mes d'octubre de l'any següent.⁸ Quant a la comunitat jueva, les conductes blasrades pel frare i acceptades per les autoritats cerverines eren aquestes: els jueus no portaven el senyal —la roda— que indicava la seva condició, mataven en les carnisseries de la vila, examinaven la carn dels animals morts i, si consideraven que no era acceptable, la rebutjaven, tot dient: «Que se la mengin els gos-

8. Regularment arribaven a la vila frares per predicar. En algunes ocasions, la predicació anava destinada a convertir els jueus al cristianisme, com l'efectuada per Vicent Ferrer l'any 1410 i la que portà a terme el mestre Gil Benet el 1417. Hom pot veure: LLOBET, «La predicació», p. 28.

sos, ja que nosaltres no en volem», i vivien entre els cristians i tractaven amb ells. A les autoritats municipals, una vegada més, els calgué prendre les mesures adients: obligar-los a portar el senyal groc i vermell; fer-se càrrec, la comunitat jueva, dels animals que matés, encara que la carn no fos apta per ser consumida; la prohibició de vendre aquesta carn als cristians, i observar la separació entre cristians i jueus (document 48).⁹

Pocs dies després, atès que arribava el temps de la fira,¹⁰ calgué acceptar una excepció: durant aquells dies, als jueus els seria permès tenir obradors fora dels calls; amb tot, caldria que estiguessin agrupats en un sol lloc (document 49).

Atès que calia complir les observacions fetes pel governador general de Catalunya, el Consell Municipal, el dia 26 d'octubre de 1420, acordà no solament que fos mantinguda la prohibició que els carnisers venguessin als cristians les carns rebutjades pels jueus, sinó que també es prohibís als jueus tenir obradors fora dels calls (document 50).

L'incompliment de les disposicions generals sobre els jueus i, en concret, les relacions mantingudes entre cristians i jueus ocasionaren, l'any 1422, que el degà eclesiàstic fes una carta de vet contra aquells cristians que havien establert tractes amb els jueus, cosa que comportà un maldecap per a les autoritats ceriverines.¹¹ Intentaren trobar una solució al problema disposant que fossin demanades les ordinacions que sobre els jueus es redactaven a les Corts que en aquell temps se celebraven a Barcelona.¹² Mentrestant, serien observades les ordinacions locals (documents 53, 54, 55 i 56).

9. Aquest document ja va ser publicat per Agustí Duran (DURAN, «Referències», p. 57-60).

10. La fira era al mes de novembre (ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Actes i negocis*, 1414, s. f.). Sobre les fires de Cervera, hi ha diversos privilegis: TURULL, *Llibre de privilegis*, documents 23, 70, 71 i 72.

11. L'any 1415, el papa Benet III, des de València, havia fet publicar la butlla *Etsi doctoris gentium*, ratificada aquell mateix any pel rei Ferran I, en la qual, entre altres coses, insistia en la separació de cristians i jueus i en l'ús, per part dels jueus, del senyal groc i vermell. El contingut d'aquesta butlla es pot trobar en RODRÍGUEZ, *Biblioteca española*, p. 223-224.

12. Aquestes Corts foren iniciades, l'any 1421, a Tortosa i finalitzaren, dos anys després, a Barcelona. No tenim constància que les autoritats ceriverines rebessin cap ordinació sobre els jueus redactada en les susdites Corts. Més informació en COROLEU i PELLA, *Las cortes catalanas*, p. 239-243.

3. Les facilitats per entrar en veïnatge

Ja hem dit abans que la desaparició de l'aljama de Barcelona fou possiblement una de les causes del creixement de la de Cervera. Almenys això és el que sembla desprendre's d'un acord del Consell Municipal cerverí de l'any 1401 mitjançant el qual s'autoritzava que els paers i altres persones poguessin establir pactes amb tots aquells jueus de Barcelona que volguessin venir a habitar a Cervera (document 2). En aquests pactes, les autoritats cerverines, entre altres coses, acostumaven a concretar els avantatges fiscals que tindrien els nous veïns.

No solament eren els jueus els qui volien venir a viure a Cervera; també alguns conversos ho desitjaven, entre els quals els dos de Montblanc que l'any 1401 s'havien fet veïns de la vila (document 4).

Les condicions del veïnatge dels jueus eren establertes per les autoritats municipals amb l'assessorament dels advocats de la vila (document 27) i eren anotades, juntament amb els pactes acordats, en uns llibres anomenats *de veïnatge*.¹³ Dues d'aquestes anotacions ens permeten saber que, el mes de febrer de 1416, David Samuel, de Piera; Issac Baruc, d'Agramunt, i Astruc Galipapa, de la Seu d'Urgell, es feren veïns de Cervera per un període de set anys (document 28) i que Jucef Gracià, de la Seu d'Urgell, el mes d'abril del mateix any, també es feu veí de la vila, però aquest últim per un període de vint anys (document 29).¹⁴

4. La defensa dels jueus

Atreure nous veïns jueus a la vila no era suficient. Calia també procurar que la seva estada a la població fos satisfactòria. En cas contrari, malgrat els pactes que obligaven aquests nous veïns a romandre a la població un cert temps, hi havia la possibilitat que l'abandonessin abans d'hora. Per això calia que, si era necessari, els jueus fossin defensats enfront de terceres persones. Els

13. A l'Arxiu Comarcal de la Segarra es conserven actualment set llibres de veïnatge. Les anotacions comencen l'any 1382 i acaben el 1441. Contenen tant les condicions de veïnatge dels jueus i els conversos com les dels cristians vells.

14. Hom pot veure els dos instruments notariais. ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Llibre de veïnatge*, 1415-1425, f. 17v i 18.

casos en què a les autoritats municipals els calgué sortir en defensa d'algun jueu són nombrosos.

A l'inici de l'any 1402, una dona —suposem que era cristiana— es presentà davant una jueva anomenada Joia i li oferí una tassa d'argent com a penyor d'un préstec de diners; però, aconseguits els diners, la dona fugí amb l'import del préstec i la tassa. El Consell Municipal cerverí, considerant que aquesta acció era «fort malt feta», acordà demanar al batlle¹⁵ que castigues les persones que fossin trobades culpables del fet (document 6).

L'any 1404, novament el Consell Municipal ha de sortir en defensa d'una persona jueva. En aquest cas, era Biona Sul·lam qui era necessari defensar, però calia fer-ho, cosa difícil, oposant-se a les decisions del batlle, el qual feia al susdit jueu algunes opressions (documents 17 i 18).

L'any 1406 és tota l'aljama dels jueus la que cal defensar. Atès que es tractava d'una disconformitat per part dels jueus cerverins amb el pagament d'una certa quantitat de diners a la reina, fou la mateixa aljama la que envià un missatger a la cort reial per discutir l'afer. La intervenció dels paers a favor dels jueus s'efectuà mitjançant la tramesa d'una carta a la reina i d'una altra a l'oficial reial Guim Mulet (documents 19 i 20).

Aquell mateix any, el Consell Municipal prengué en consideració la situació en què es trobava la vídua del jueu Salomó Alaxacs, a la qual se li feia impossible el pagament de dos florins que li corresponia fer com a beneficiària dels béns del seu difunt marit (document 21).¹⁶

Un altre conflicte que necessità la intervenció de les autoritats municipals fou la detenció del jueu cerverí Jucef Samarell efectuada pels oficials del comte d'Urgell a la ciutat de Balaguer, població a la qual havia anat per vendre

15. El batlle era el representant del senyor a la població i administrava justícia en el seu nom. Atès que Cervera era vila reial, aquesta autoritat tenia la representació del monarca. Cervera també era cap de vegueria, i per això el batlle i el veguer hi eren la mateixa persona.

16. Aquest tribut s'anomenava «la quèstia dels jueus». La quèstia era un tribut en diners que les autoritats municipals imposaven anualment a tots els veïns de la població, tant a cristians com a jueus. Aquests últims, però, formaven un grup a part. Per això, hom diferenciava la quèstia general de la dels jueus. El tribut gravava els béns mobles i els immobles. Tots aquests béns eren prèviament valorats i sobre el seu valor s'aplicava l'impost (un tant per cent), que era recollit per una persona nomenada pel Consell Municipal. La quèstia dels jueus era anotada al final de la general, la qual també estava separada de la dels preveres.

uns llibres del seu pare.¹⁷ També en aquesta ocasió l'actuació dels paers va consistir en la tramesa, l'any 1407, d'una carta amb un contingut favorable al jueu (document 22).

L'any 1410, els carnissers cerverins feren una petició agosarada: poder pasturar el bestiar, entre altres llocs, al fossar dels jueus.¹⁸ La denegació de la petició per part del Consell Municipal pot fer pensar que les autoritats de la vila es mostraren sensibles a les creences religioses de la comunitat jueva (document 23).

Tres anys després, novament calgué que les autoritats cerverines escrivissin una carta per defensar els drets d'un jueu de la vila. Aquest jueu es deia Sentou, el qual no podia cobrar una quantitat de diners que li devia Abraham Baruc, un jueu de Santa Coloma de Queralt,¹⁹ ni tampoc rebre la penyora que garantia el deute: un cofre ple de llibres de dret (document 24).

En una carta que fou tramesa, l'any 1419, a Bernat de Vilagaya, un doctor en drets que era ciutadà de Barcelona, els paers de Cervera li demanaren que s'avingués a trobar una solució en un afer que afectava Manuel de Ribelles i el jueu David de Piera (document 36). Sabem que Manuel de Ribelles era un convers que anteriorment s'anomenava Issac Samuel Baruc.²⁰ Podem deduir, doncs, que aquestes dues persones eren els jueus que, l'any 1416, procedents d'Agramunt, es feren veïns de Cervera.

Un mes després, calgué que els paers cerverins escrivissin una carta als cònsols de Camprodon en la qual, entre altres coses, els comunicaven que havien jutjat l'afer relacionat amb el jueu Samuel Cohén i que havien dictat una sentència que sembla favorable al susdit jueu (document 37).

Aquell mateix any 1419, amb diverses cartes dirigides al bisbe d'Urgell,²¹ els paers cerverins li demanaven que fes restituir a Jucef Gracià, un jueu veí de Cervera, els béns mobles que li havien estat retinguts pels seus oficials (documents 38, 39, 40 i 41). Aquest Jucef Gracià era, sens dubte, el jueu que, l'any 1416, procedent de la Seu d'Urgell, s'havia fet veí de Cervera.

17. Una llista de llibres propietat de jueus cerverins en: LLOBET, «Documents de jueus», p. 55.

18. El fossar dels jueus de Cervera, malgrat l'existència de diversos documents que hi fan referència, no ha estat possible localitzar-lo.

19. Un estudi sobre els jueus de Santa Coloma de Queralt: LLOBET, *Els jueus de Santa Coloma de Queralt*.

20. LLOBET, «Los conversos», p. 340.

21. El bisbe d'Urgell, en aquell temps, era Francesc de Tovia.

Cap a la meitat d'aquell any 1419, el cerverí Samuel Cohén —devia ser el mateix jueu al qual feien referència els paers cerverins en la seva carta de l'any 1419 als cònsols de Camprodon— resultà afectat per una actuació de l'anomenat bastard Lambard. Aquesta persona i alguns companys seus, trobant-se Samuel Cohén en la fira d'Anglesola, li prengueren un mantell vermell i el dipositaren en poder de Bonafós Baró, un jueu de l'esmentada població. Considerant que aquesta actuació era il·legal, ja que era temps de fira, els paers de Cervera escriviren diverses cartes a les autoritats d'Anglesola demanant que fessin restituir al jueu cerverí el mantell que li havia estat retingut (documents 42, 43 i 44).

No acabà aquell any 1419 sense que calgués una nova intervenció de les autoritats municipals cerverines a favor dels jueus. Fou l'acord del Consell Municipal de procurar que es fes justícia en el procés seguit contra un home acusat d'haver ferit o matat alguns jueus (document 45).

5. El compliment de les normes

Un conflicte de difícil solució que es mantingué durant bona part de l'any 1402 fou el relacionat amb l'entrada de verema i de vi a la població, ja que els jueus cerverins tenien algun privilegi que els afavoria en aquesta qüestió. Les autoritats cerverines, periòdicament, establien unes ordinacions sobre aquests productes i pactaven amb els compradors el dret de recaptar les imposicions que els gravaven.²²

La primera notícia d'aquell any és un acord del Consell Municipal, datat el mes de gener, de mantenir les ordinacions locals de les imposicions de la verema i el vi, ocasionat per la protesta efectuada per Issac de Quercí, un jueu

22. Sobre les imposicions hi ha abundant documentació. Quant a la de la verema i el vi, hom pot veure els llibres d'«actes i negocis» del període estudiat. Cada any, en arribar el temps de recollir la verema, les autoritats municipals feien fer una crida mitjançant la qual, entre altres coses, es prohibia l'entrada a la vila de verema que procedís de termes no subjectes a la contribució local, s'informava que l'entrada de verema a la vila estava gravada amb el pagament d'un impost i es feia saber que tothom que vingués a treballar a la verema, des de la recollida dels raïms fins a l'extracció del vi, aquestes persones —homes i dones—, llevat que fossin criminals, restarien protegides «sota la fe del senyor rei i de la vila». Aquesta especial protecció comprenia des de la vinguda a la vila fins al retorn al lloc d'origen. Actualment, a l'Arxiu Comarcal de la Segarra, pel que fa al període medieval, es conserven onze llibres d'actes i negocis. Van des de l'any 1353 fins al 1478.

veí de la vila. La queixa estava motivada per l'actuació dels mostassafs, que li havien vessat deu bots de vi quan els intentava entrar a la població contravenint les ordinacions vigents. Amb tot, no solament era un jueu el que havia intentat incomplir les disposicions de les autoritats, sinó que també havia provat de fer-ho un cristià anomenat Galceran de Manresa, al qual, igualment, li va ser vessat el vi del bot que intentava entrar a la vila (document 7).

En el mes d'abril d'aquell any, de nou es plantejà la qüestió de l'entrada de verema i de vi a la població per part dels jueus. Si bé els jueus cerverins tenien privilegi per poder-ho fer, els membres del Consell Municipal consideraven que havien abusat d'aquell privilegi, ja que la verema i el vi entrats no eren de collita pròpia, sinó que havien estat comprats a cristians (document 8).

Amb tot, aquesta entrada de vi a la població per part dels jueus, en un acord del mes de maig següent, el Consell la considerà justificada, atès que no hi havia vi a la vila per ser consumit pels jueus (document 9). Això ens fa suposar que el que no hi havia era vi caixer,²³ ja que la vila forçosament havia de disposar de vi per ser consumit per la població.

En un acord del Consell del mes d'agost, hom precisa que allò que no podien fer ni els jueus ni els cristians era entrar verema a la vila procedent de terres que no fossin les porcions de terreny sotmeses a l'autoritat municipal cerverina. De l'acord sembla desprendre's que els jueus ho volien fer perquè, mitjançant l'acceptació de verema, cobrarien els imports que els eren deguts per algunes persones forasteres (document 10).

Els jueus cerverins degueren creure que el privilegi que tenien de poder entrar verema i vi a la vila no era observat per les autoritats locals, ja que, el mes de setembre d'aquell any 1402, la reina dirigí un escrit als paers i als prohoms de Cervera demanant que els permetessin l'entrada d'aquests productes, tal com anteriorment havien fet. Hem de suposar, doncs, que l'escrit de la reina va ser motivat per la protesta dels jueus. El Consell cerverí, però, considerant el mal ús que els jueus havien fet d'aquest privilegi, el tingueren com a invàlid. Amb tot, atenent que molts jueus que es desplaçarien a la vila voldrien beure vi caixer, acordaren que es fes una bona provisió d'aquest vi (document 11).

Deu dies després, però, els membres del Consell Municipal canviaren de parer. El motiu fou l'amenaça dels jueus, els quals els comunicaren que, si no

23. Anomenat, també, actualment, *kosher*. Ha de complir les normes ortodoxes de l'alimentació dels jueus.

els permetien l'entrada a la vila de verema per fer vi, pensaven abandonar la població, cosa que comportaria la pèrdua d'una important imposició: la «quèstia dels jueus». Hom decidí que el privilegi que tenien fos observat (documents 12 i 16).

Hi ha constància que, l'any 1418, es permeté als jueus l'entrada a la població de verema procedent de termes externs sempre que el vi resultant fos per al seu propi consum (document 34).

Un altre conflicte que sorgí l'any 1402 fou quan Issac Ferrer i els seus fills feriren a la cara el fill de Joan de Queralt. L'acció encara era més detestable perquè havia estat feta en temps de la verema, durant el qual els veremadors —el ferit en devia ser un— es trobaven especialment protegits. Malgrat que els jueus depenien directament del rei en l'àmbit de la justícia, el Consell Municipal decidí jutjar els agressors, ja que considerà que tenia potestat per fer-ho (document 11). En efecte, un dels privilegis que tenia la població de Cervera era un document de l'any 1335 mitjançant el qual el rei Alfons III confirmava el costum que tenien els paers i els prohoms de la vila de jutjar les causes penals tant de cristians com de jueus dins la vila i la vegueria de Cervera.²⁴ Sabem que l'esmentat Joan de Queralt era convers.²⁵ És possible, doncs, que l'enemistat entre agressors i agredit tingués a veure, directament o indirecta, amb la condició de conversa que tenia aquesta última persona.

Pocs dies després, però, fou rebuda una carta del monarca mitjançant la qual manava al batlle de Cervera que, mentre no rebés un escrit disposant el contrari, no tirés endavant la causa contra els jueus que havien ferit el fill de Joan de Queralt. El Consell, considerant que aquesta prohibició podia anar contra els privilegis de la vila, acordà que la qüestió fos portada a la cort del rei, el qual, en aquells temps, es trobava a València (document 13). L'acord fou complet, malgrat que ocasionà molèsties i despeses (documents 14 i 15).

Si bé, com hem vist, les autoritats ceriverines donaven facilitats als jueus —i als cristians— forasters perquè es fessin veïns de la vila, exigien, en contrapartida, que els pactes de veïnatge establerts fossin observats estrictament. Una de les disposicions més importants que contenien era que els nous veïns tinguessin el domicili a Cervera i que hi portessin la família, si en tenien. David Samuel de Piera, que, com hem dit, es feu veí de Cervera, l'any 1416, per un període de set anys, l'any 1421 no habitava a la vila: el motiu que al·legava

24. TURULL, *Llibre de privilegis*, document 44.

25. LLOBET, «Los conversos», p. 338.

era que, atès que tenia tots els seus deutors al comtat d'Urgell, si ell vivia a Cervera no podria aconseguir que aquells deutors complissin amb les seves obligacions. A canvi, però, de poder cancel·lar el seu veïnatge oferia a la vila una certa quantitat de diners. El Consell Municipal cerverí no solament acordà rebutjar aquesta proposta, sinó que decidí actuar enèrgicament contra tots aquells veïns que no residissin a la població (document 51).

6. Treball dels jueus per a la Paeria

Malgrat que no fos permès —almenys en teoria— que els jueus cerverins tinguessin els obradors fora dels calls, els seus productes no eren pas rebutjats pels cristians. En són un exemple els encàrrecs que els feren en diverses ocasions les autoritats municipals perquè relliguessin llibres per a la Paeria. Dos dels jueus relligadors de llibres d'aquell temps eren Abraham Adret i Jucef Gracià. Aquest últim devia ser el jueu que l'any 1416 entrà en veïnatge i que, tres anys després, calgué defensar contra els oficials del bisbe d'Urgell.

Sabem que Abraham Adret, pels seus treballs, rebé catorze sous l'any 1414, cinc sous el 1417 i vint sous i sis diners el 1421 (documents 25, 26, 30, 31 i 52). Quant a Jucef Gracià, li van donar vint-i-cinc sous l'any 1420 (document 47).

7. Conclusions

Tot el que hem dit ens pot fer arribar a les conclusions següents:

— La reiteració de disposicions que establien la separació dins la vila de Cervera dels espais urbans ocupats pels jueus d'aquells altres on habitaven els cristians pot fer creure que, en general, aquestes disposicions no es complien.

— Sembla que, habitualment, tampoc eren complertes ni la prohibició de l'existència d'obradors dels jueus fora dels calls ni l'obligació que els jueus portessin un senyal que els identificués.

— La denúncia pública d'aquests incompliments i de la seva tolerància per part de les autoritats municipals era feta per alguns eclesiàstics regulars que venien a la vila a predicar. En alguna ocasió, el degà eclesiàstic també va intervenir en la qüestió actuant contra una part dels habitants de la població.

— Les autoritats cerberines tenien un gran interès que la vila acollís nous veïns, tant si eren cristians vells com si eren jueus o conversos. Amb aquesta finalitat, els oferien avantatges fiscals.

— Així mateix, per tal que l'estada a la vila els fos satisfactòria, els defensaven de les opressions que en algunes ocasions els feien terceres persones.

— Calia, però, que els nous veïns, fossin cristians vells, conversos o jueus, complissin els pactes de veïnatge que havien estat acordats.

— Les autoritats cerberines no tenien inconvenient d'acceptar productes provinents dels obradors dels jueus, almenys pel que feia a alguns llibres destinats a ser usats a la Paeria.

Bibliografia

- CARRERAS I CANDI, Francesc. *Dietari de la guerra a Cervera des del 1462 al 1465*. Barcelona: Establiment Tipogràfic d'en Bartomeu Baxarias, 1907.
- COROLEU I JUGLADA, Josep; PELLA I FORGAS, Josep. *Las cortes catalanas*. Barcelona: Imprenta de la Revista Histórica Latina, 1876.
- DURAN I SANPERE, Agustí. «Referències documentals del call de juheus de Cervera». En: *Discursos llegits en la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona en la solemne recepció pública de D. Agustí Duran i Sanpere el dia 20 d'abril de 1924*. Barcelona: Imp. Atlas Geográfico, 1924.
- LLOBET I PORTELLA, Josep M. «Los conversos según la documentación local de Cervera (1338-1501)». *Espacio, Tiempo y Forma: Serie III, Historia Medieval*, 4 (1989), p. 335-350.
- «Dades documentals sobre la comunitat jueva de Cervera a l'Edat Mitjana». En: *II Congrés per a l'Estudi dels Jueus en els Territoris de Llengua Catalana (Barcelona-Cervera, del 25 al 27 d'octubre del 2004)*. Barcelona: Institut Europeu de la Mediterrània, 2005, p. 111-137.
- «Documents de jueus de Cervera (segle xv) que contenen títols de llibres». *Tamid*, 3 (2000-2001), p. 49-63.
- «Documents relacionats amb els avalots contra els jueus ocorreguts l'any 1391». *Tamid*, 10 (2014), p. 35-52.
- «Els jueus de l'aljama de Cervera i els seus béns immobles l'any 1453». *Tamid*, 11 (2015), p. 29-44.
- *Els jueus de Santa Coloma de Queralt segons els protocols notariais de Cervera (1341-1492)*. Santa Coloma de Queralt: Associació Cultural Baixa Segarra, 2004.

- LLOBET I PORTELLA, Josep M. «La predicació del cristianisme als jueus de Cervera (1339-1492)». *Tamid*, 4 (2002-2003), p. 27-34.
- RIERA I SANS, Jaume. «La destrucció del call de Barcelona». En: RIQUER I PERMANYER, Borja de (dir.). *Història, política, societat i cultura dels Països Catalans*. Vol. 3: *La forja dels Països Catalans: Segles XIII-XV*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1996, p. 282-283.
- RODRÍGUEZ DE CASTRO, Joseph. *Biblioteca española: que contiene la noticia de los escritores...* Vol. 1: *Tomo primero, que contiene la noticia de los escritores rabinos españoles, desde la época conocida de su literatura hasta el presente*. Madrid, 1781.
- TURULL I RUBINAT, Max; GARRABOU, Montserrat; HERNANDO, Josep; LLOBET, Josep M. *Llibre de privilegis de Cervera (1182-1456)*. Barcelona: Fundació Noguera; Lleida: Pagès, 1991.

Textos documentals²⁶

1

1401, abril, 29. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera acorda que, si la vila té una provisió del rei que prohibeixi que els conversos habitin entre els jueus, la presentin al batlle per tal que sigui completa; en cas contrari, que aquesta provisió sigui aconseguïda. També acorda aconseguir una provisió del rei per tal que, si algun jueu vol venir a habitar a la vila, l'aljama no li pugui imposar la participació en càrrecs passats, sinó en el pagament de la questa.

Arxiu Comarcal de la Segarra (ACSG), Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1401, f. 49v.

26. En l'edició dels documents s'han seguit els criteris següents: s'han desenvolupat les abreviatures, s'ha puntuat el text, s'han regularitzat les majúscules i minúscules, s'han escrit en versaletes els nombres en xifres romanes i s'han eliminat els punts que els emmarquen. Només hem transcrit les parts dels acords del Consell Municipal que fan referència al tema estudiat.

Encara volch e acordà lo conseyll que, si la vila ha provisió del senyor rey que los conversos no stiguen ab los^a juheus ne los juheus ab los conversos, que aquella presenten al batlle e la fazen tenir e servir, si no, que sie haüda provisió del dit senyor que no habiten uns ab altres, e aço per cessars moltes errors que los conversos porien tenir e fer stants ab los juheus.

[..]

Encara volch e acordà lo conseyll que sie haüda una provisió del senyor rey que, si algun juheu^b se'n volie venir star ací, que los^c juheus que ja són en la vila no puxen tayllar aquell per los càrrechs passats sinó tant solament per la queta.

a. christians ne, ratllat. b. venir star, ratllat. c. pahers, ratllat.

2

1401, juny, 4. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera acorda que els paers i els prohoms puguin fer pactes, avinences, franqueses i llibertats amb tots aquells jueus de Barcelona que volen venir a habitar a la vila.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1401, f. 65r.

Encara volch e acordà lo^a conseyll que los pahers, ab los prohòmens damun^b dits, fazen e puxen fer tots pactes, avinences, ffranqueses e libertats a tots aquells juheus que ací se'n volen venir star de la ciutat de Barchinona com a mayor profit e avantatge puxen de la vila.

a. Al manuscrit: los. b. Al manuscrit: damu.

3

1401, juliol, 27. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera acorda que sigui donat temps sufficient perquè Joan de Queralt pugui vendre una casa que té al call del barri del Capcorral, però caldrà que no convisqui amb la seva mare ni amb la seva sogra, que són jueves.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1401, f. 75v-77r.

En après fo lesta en conseyll una^a suplicació donada per en Johan de Queralt, la qual és de la^b tenor següent:

Al^c molt honorable e insigne conseyll de la vila de Cervera, humilment suplique Johan de Queralt, habitador de la dita vila, sotmetens vostre, dient que algun^d temps enzà, ans de^e fer sa^f població en la dita vila, fos stat^g request e amonestat per son senyor pare e d'altres son ben avenir que lo dit suplicant vulgués habitar en altres parts o viles on ere request molt avantatyesament, e lo dit suplicant, cobeyant molt la habitació que al present és sobiranament més que les altres a ell presentades, volch cometre de certa sciència^h alcuna obediència no voler suplir ne entendre al conseyll e inducció a ell feta com dit és, mes de tot en tot volch si matex declarar ésser habitant de la dita vila, per lo qual pecat de obediència entén lo dit suplicant ésser açò a ell condempnació d'aquell per ço que se'n seguex, en la qual vila lo dit suplicant ha estat e viscut suficientment e deguda a tota honor e utilitat de la universitat e singulars de aquella, e, perⁱ ço que'l dit suplicant^j pus perfetament e pus sana^k pogués ésser dit ver^l habitant e poblador de la dita vila e no pogués ésser dit palegrín e ozell de passa, havie fet son sforz de comprar e obrar certa casa a sa pròpia habitació ab entenció de star e perseverar e aplicar tot jorn de comprar altres propietats segons sa facultat a ell ordinàriament necessàries, e, de feyt,^m lo dit suplicant ha comprat, segons sabets, un alberch en lo Capcorrall, en lo entrant del carrer del Vent, jat se sie que al present habiten alscons juheus,ⁿ però la mayor partida d'aquell és de christians, per la qual rahó lo dit suplicant fo pus prestament induyt de comprar aquell, e, com après de açò lo dit suplicant si estat request una vegada e moltes a instància dels molt honorables pahers de la dita vila que aquell, per certes rahons, deye desemparar e en aquell no puxe ne deye^o habitar e açò, parlant ab deguda honor, ab gran dan e perjudici e interès del dit suplicant de foragitar aquell de sa pròpia compra e possessió legítimament per ell feta, ab tot ço que'l dit suplicant s'és offert una vegada e moltes de suplir e obeyr les requestes e manaments a ell ffetes per los dits honorables pahers que lo dit suplicant de tot en tot haye a desemparar la habitació damunt dita per tot lo mes de agost primer vinent, e no contrastant que lo dit suplicant se tingue per dit de observar la obediència e requesta a ell feta per los dits honorables pahers e en aquella no defalir en deguna manera. Ab tot ço, persevere lo dit Johan en la present suplicació que sie mercè el dit honorable conseyll que aquell no deye ésser foragitat de sa possessió ne habitació fins a tant que aquella li sie comprada per alcú, preferint-se^p de star del

preu d'aquell a coneguda de dos bons hòmens elegidors per lo dit honorable conseyll. E, si a la vostra mercè és de sostenir lo dit suplicant en sa habitació tro a tant que li sie trobar comprador per la forma desús dita, lo dit suplicant o reputarà a gran mercè. En altra manera, si al honrat conseyll plau que lo dit suplicant jaquesque lo dit alberch en què és prest e encara per superhabundant la vila, si al honorable conseyll plau, e, per çò, com lo temps de les provisions⁷ de pa e de vi e de altres coses necessàries és prest, suplique lo dit Joan vostra declaració breument a ell per vosaltres deye ésser notificada per tant que hi pogués provehir así e en altres parts si necessari ere de fer.

Nostre senyor Déus vos conserve en sa gràcia e us tingue en sa guarda.

Sobre açò lo conseyll acordà que sie dat temps covinent al dit Johan de Queralt de venre l'alberch que ha en lo cayll e que sie dit per los pahers al dit Johan que ell no stigue en una casa ab sa mare ne ab sa sogra, qui són juhies, com açò sie mala cosa de mal exemple a tota cristiandat. E sobre lo temps durador de venre l'alberch al dit Johan e altres coses faents per lo feyt damunt dit, lo conseyll comana als dits pahers plenerament ses veus.

a. letra, ratllat. *b.* tenor, ratllat. *c.* Al manuscrit: als, amb la s ratllada. *d.* Al manuscrit: alguns, amb la s ratllada. *e.* fer, ratllat. *f.* pb, ratllat. *g.* en altres parts, ratllat. *h.* de certa sciència, interlineat. *i.* tal, ratllat. *j.* pogués, ratllat. *k.* e pus sana, interlineat. *l.* habitador, ratllat. *m.* segons sabets, ratllat. *n.* Al manuscrit: juhús. *o.* star, ratllat. *p.* se, interlineat. *q.* Al manuscrit: provisios.

4

1401, desembre, 7. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera acorda que, si és veritat que els dos conversos de Montblanc que s'han fet recentment veïns de Cervera necessiten un cert temps abans de venir a viure a aquesta última població perquè els cal liquidar uns censals, els sigui donat el temps necessari per efectuar l'esmentada liquidació.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, Consells, 1401, f. 125r-125v.

E com dos conversos de la vila de Muntblanch, poch ha, se sien fets veïns d'esta vila a cert temps, promettens que d'ací a Nadal primer vinent se-

rien venguts ací ab lurs muyllers, companyes^a e infants, e après los dits conversos han pregat los honrats pahers que·ls donen temps covinent a mudar-se per tal com ells, ensemps ab altres conversos de Muntblanc, són obligats a alguns sensals, car durant lo allargament ells faran per manera que se'n seran descarregats, per ço lo consell acordà e volch que los pahers se certifiquen si és ver zo perquè los dits conversos demanen lo dit allarch e, si u és, que·ls donen aquell temps que als honrats pahers dessus dits serà vist, e, si troben que no demanen lo dit allarch per la rahó damunt dita, que no·ls en sie donat gens.

a. Al manuscrit: compayes.

5

1402, gener, 9. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera, ratificant una antiga ordinació, acorda que els jueus no convisquin amb els cristians.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1402, f. 15v-16r.

E per ço com en Berthomeu dez Vall e en Jacme Cases, argenter, han proposat en lo present conseyll que n'Içach^a Leví, juheu, stà en l'obrador d'endelà, en desplaer de alscons christians, per la qual stada se porie seguir gran dan entre lo dit juheu e los christians dessus dits e encara entre alscons vehins christians que stan en aquell vehinat, per ço lo conseyll, volent squivar los mals qui per açò se porien seguir, assignà los honrats pahers e los honrats en Ramon Bonanat e Jacme Çabater, notari, qui sobre açò proveesquen en manera que per açò no·s puxe seguir alcun sinistre. E no res menys, attenant que ordinació és antiga d'esta vila que los juheus no deuen habitar entre los christians, car en temps passat se'n han seguits grans inconvenients, per ço, ratificant la dita ordinació, acordà que los demunt dits pahers e prohòmens o alscons d'ells facen per manera, ab l'onrat batlle e ab altres, segons que a ells serà ben vist, que los dits juheus no stiguen en habitació entre los christians, e açò per squivar los inconvenients que, segons dit és, se'n porie seguir.

a. ju, ratllat.

6

1402, gener, 16. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera, atès que una dona ha furtat diners a una jueva, acorda que es demani al batlle que castigui les persones que seran trobades culpables.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1402, f. 18r.

E per tal com una dona, segons se diu, és anada, en nom d'en Ramon Bonanat, a na Joya, juhia, dient-li que li prestàs diners sobre una taça d'argent e, com los li hagués prestats, haje donada una gran empenta a la dita juhia e, metent-li lo forroyllat en la porta del seu alberch, sie fuyta e se'n haje portats los diners e la taça d'argent dessus dita. E lo consell, atnent que açò és cosa de mal eximpli, detestable e fort mal feta e tant que no's deu sostenir en alcuna manera, per ço acordà que los honrats pahers, ensemps ab los honrats en Ramon Bonanat e Bernadó de Vilagrassa o lo ı d'ells, facen instància en aquest fet que l'onrat batlle, qui's diu que ja n'a començat, d'enquerre a cab la dita enquesta bé e diligentment e que qualsevol persona qui, segons la enquesta seran atrobades culpables en lo dit furt sie punida, corregida e castigada en tal manera que li sie pena e a altres torn a exemple.

7

1402, gener, 21. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera, atès que Issac de Quercí, jueu, ha intentat entrar deu bots de vi a la població, actuació que va contra les impositcions locals, acorda que les ordinacions de les impositcions siguin observades, que els jueus cerverins portin la roda, com els jueus de Barcelona, i que els conversos no convisquin amb els cristians [sic].

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1402, f. 20r-21r.

E fou proposat en conseyll per los honrats pahers demunt dits que ells, ab alguns prohòmens, a les coses davall scrites e havents poder del honrat conseyll,

havien^a ordenat e afit en la imposició del vi que negun hom strany ne privat, de qualsevol stament o condició sie, no gosàs metre vi ne venema dins la vila de Cervera, sots ban de LX sòlidos e de perdre lo vi e la venema e la bístia que la portarà, declarant açò llargament, segons en los capítols de les dites imposicions se conté, e, no contrestant açò, n'Içach de Quercí, juheu, n'ich a meses ben x bots, los quals són stats vessats encontinent per los mostaçafs, per poder e licència a ells donats e atribuïts per l'onrat batlle de Cervera, e, sobre açò, lo dit juheu ha protestat als dits pahers e mostaçafs. E, com açò sie cosa molt perjudicial a la dita universitat e a la cosa pública d'esta vila, per ço los honrats pahers demunt dits pregaren lo conseyll que acordàs e provehís sobre lo fet dessus dit.

E lo conseyll, attenant que lo vi que per lo dit juheu hic és stat mes és cosa fort mal feita e en gran interès, perjudici e lesió d'aquesta universitat e de la cosa pública, attenant encara que lo dit juheu hic ha fet metre lo dit vi, segons se diu, en menyspreu de la ordinació de la dita vila sobre la imposició del vi feta, car cert ere al dit juheu que no són III dies passats se'n hic havie vessat un bot que hic havie fet metre en Galceran de Menresa, per ço acordà que lo síndich d'aquesta universitat defene los dits pahers e mostaçafs e imposiciador dels protests a ells fets per lo juheu dessus dit bé e altament e en tota manera que mils fer se puxe, a consell del advocat de la vila, declarant que, si lo dit juheu ne altres juheus menen açò, que hi sien fetes totes bones provisions, a coneixença dels honrats pahers e advocat e altres que los pahers hi volran e, specialment, que facen per manera que los dits juheus porten les rodes, axí com fan a Barchinona, e, considerant lo dit conseyll que les ordinacions e capítols de imposicions d'aquesta vila no'n són servades segons privilegis, libertats, immunitats e ordinacions de la vila e açò per avinentesa d'alscuns lochs circumvehins d'aquesta universitat, per ço lo dit conseyll ordonà e volch que, de part d'aquesta universitat, sien fetes letres bé ordonades e causades a Granyena, a Vallfogona, al mas d'en Vallet e en altres lochs, a coneixença dels honrats pahers, que ells vuyllen ben vehinar ab nosaltres e que no'ns vuyllen trencar ne perjudicar nostres ordinacions.

E com l'onrat en Galceran de Menresa, vehí d'esta vila, ha proposat en lo present conseyll que ell hic havie fet metre un bot de vi [...].^b

E com lo dit consell se sinte molt injuriat dels protests que per lo dit Içach són stats fets als honrats pahers e mostaçafs, acusació^c de penes e clams que ha fetes, e sie cert que lo dit juheu ha fetes moltes males obres, de les quals deu ésser ben ponit, per ço acordà que contra lo dit juheu sie feta instància per aquells qui los honrats pahers parrà tal que les provisions, libertats e costums sien^d bé mantingudes.

Ítem, ordonà lo dit conseyll que los conversos no stiguen ab los christians^e e açò per los^f grans perills que se'n porien seguir.

a. Al manuscrit: havie. b. El text continua. c. Al manuscrit: acicusació. d. Al manuscrit: seen, amb la primera e esmenada. e. Sembla que hauria de dir: que los conversos no stiguen ab los juheus, o bé: que los juheus no stiguen ab los christians. f. Al manuscrit: lo.

8

1402, abril, 21. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera, atès que els jueus han abusat del privilegi que tenen d'entrar vi i verema a la vila, acorda que els síndics facin fer al batlle una enquesta contra els esmentats jueus.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1402, f. 42r.

E, per tant com los juheus d'aquesta vila han privilegi de metre vi e venema en aquesta vila, del qual privilegi los dits juheus han abusat, e sobre açò lo conseyll ha acordat^a que los honrats micer Bernat de Canelles e Guillem Tayllada regoneguessen llur privilegi e, si'n havien abusat, que hi fos provehit axí com en lo dit conseyll se conté, per ço, confermant lo dit conseyll, acordà que los síndichs de la vila facen fer enquesta a l'honrat batlle contra los dits juheus, qui, segons se diu, hic han mes vi e venema e la compren per christians, e que la dita enquesta se face bé e diligentment e no hi fàlegue res en alcuna manera e que, si per la dita enquesta se trobe que los dits juheus haien fetes les coses dessus dites, sien bé punits per lo dit batlle en manera que'n sinten pena. E, a justar açò, lo conseyll hi assignà los honrats pahers, ensemps ab en Ramon Bonanat.

a. Al manuscrit: acordat, amb la primera a interlineada.

9

1402, maig, 27. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera, atenent una súplica dels compradors de la imposició del vi, que alleguen que alguns jueus han entrat vi a la vila

de forma contrària als capítols de la susdita imposició, acorda que siguin examinats aquests capítols.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1402, f. 50v.

Com per los imposiciadors del vi sie estat proposat en lo present consell que als uns juheus hic han mes vi contra forma dels capítols de la imposició e haien supplicat aquell que sobre açò los sie provehit de remey covinent e, specialment, que los capítols ab què la dita imposició los stada venuda sien servats, e lo consell, atnent que los dits juheus per força hic han haüt a metre vi, car no'n havie en ça vila de què'n beguessen, e, atnent encara que açò no és negun interès dels dits imposiciadors, per ço acordà que sien reconeguts los dits capítols per lo advocat de la vila e per advocat dels dits imposiciadors e que en açò sie feta instància a la vila als imposiciadors damunt dits.

10

1402, agost, 23. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera acorda que els jueus, els mostassafs i els compradors de les impositions tinguin present que tant els jueus com els cristians no poden entrar verema a la vila procedent de termes externs.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1402, f. 64r.

E com per los juheus sie stat proposat que no desplagués a la vila si ells hic metien venema de térmens^a estranys d'aquells que deuen deutes als juheus.

Al qual cosa lo conseyll volch e acordà que los juheus, mostazaffs e imposiciadors^b tinguin a prop que per juheus ne per christians no hic sie mesa venema de térmens stranys.

a. Al manuscrit: térmens. b. Al manuscrit: impoiciadors.

11

1402, setembre, 18. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera, atès que han rebut una carta de la reina sobre el privilegi que té l'aljama dels jueus ceriverina d'entrar vi i verema a la vila, acorda respondre explicant-li el mal ús que els jueus han fet d'aquest privilegi. D'altra banda, atenent que molts jueus que venen a la fira han de beure vi jueu, acorda que els paers facin una bona provisió d'aquest vi. A més, atès que Issac Ferrer, jueu, i els seus fills han nafrat a la cara el fill de Joan de Queralt en temps del veremar, activitat protegida per les autoritats locals, acorda que en aquest afer sigui feta justícia.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1402, f. 64v-66r.

E fo proposat en conseyll per los honrats pahers que ells havien haüda una letra de la senyora regina, la qual fou lesta en consell e continie en acabament que la dita senyora pregave als pahers e prohòmens de Cervera que, observant lo privilegi que la alyama dels juheus^a de Cervera ha de metre hic^b vi e venema los n'ic jaquessen metre axí com havien acostumat ne antigament havien usat, e lo^c conseyll, atenent que los dits juheus an haüda la dita letra de la senyora reyna callant veritat e atenent que los dits juheus an abusat de lur privilegi, per la qual cosa, segons és stat dit per als cuns juristes, lur privilegi és les e corromput, per ço acordà que sie respost a la dita senyora, recitant-li largament lo mal ús dels dits juheus, e, si mester hi ha, letra de creença ne altres coses que hi sien fetes, a conexença dels honrats pahers. E, atenent lo dir conseyll que molts juheus hinc venen de fira qui han a beure vi juhich, per ço acordà que los pahers facen fer bona provisió de fer vi juhich, en manera que los juheus que hic venran a fira haien del dit vi juhich bon compliment.

[...]

E, com fos stat proposat en conseyll per en Johan de Queralt que n'Ichach Farrer, jueu, e sos fiylls havien nafrat son fiyll per la quara, los quals juheus lo nafren en venemes qui eren cridades e assegurades per la vila e fos stat suplicat per aquell Johan que en açò la vila deye fer justícia tal que del dit fet se face aquella jusyicia que's merex, e lo conseyll, atenent que açò és cosa mal feyta e fort detestable,^d per ço acordà que lo síndich de la universitat facen en aquest fet tal instància que dels dits juheus se seguesque justícia que's mereix,^e requirint lo honrat batlle e assessor que prestament complesquen la enquesta del dit juheu e

que encontinent lo meta en conseyll per tal que'l puxen jutgar segons mereix^f e segons que és acostumat, e, atnent lo dit conseyll que per als uns és stat dit que los juheus han privilegi que en jutgament de negun juheu no's pot entremetre lo conseyll en alguna manera, e, sabent lo dit conseyll que aquesta vila ha revocatòria del dit privilegi, per ço lo conseyll acordà que sie vist lo canalari dels dits privilegis e que, si aquell dels juheus és pus darrer, que encontinent ne sie haüda revocatòria. E en^g tot açò lo dit conseyll comana als dits pahers ses veus e que hi facen aquelles bones provisions que hi sien necessàries, car lo conseyll ho hac per ferm, volent e ordenant que, si en açò se han a fer messions, que sien pagades per la vila e sien preses en compte als pahers e no hi sie fet dubte alcú.

a. al manuscrit: juheuus. b. hic, interlineat. c. lo, falta a causa d'un estrip. d. Al manuscrit: detestable amb la segona t interlineada. e. Al manuscrit: meriex. f. Al manuscrit: meriex. g. en, falta.

12

1402, setembre, 28. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera, atès que els jueus tenen un privilegi del rei per poder entrar vi i verema a la vila, acorda que l'esmentat privilegi sigui observat.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1402, f. 67r-67v.

E fo proposat en conseyll que alguns juheus de la vila se'n són anats per tant com no poden metre venema dins la vila per metre venema per fer vi que puxen beure^a e los altres juheus stan en volada que se'n volen anar e ja alguns hic han treta una partida de la roba, e, com la vila prenguen cascun any la questa dels dits juheus e, si se'n van, perdrà la questa e serà gran dan de la vila e dels singulàs, e va-y molt en aquest fet a la vila e als singulars, per zo pregaren al conseyll que acort què faran sobe lo fet, com los juheus se offeren de avenir-se ab los imposiciadors del vi si interès hi ha degú.

Sobre aquest fet dels juheus lo conseyll volch e acordà que, per tant com los juheus han privilegi del senyor rey que hic poden metre vi e venema e lo conseyll no pot res fer contra lo dit privilegi, per ço acordà que lo dit privilegi sie servat als dits juheus segons que als altres anys los és servat.

a. Al manuscrit: peure amb la p esmenada.

13

1402, octubre, 2. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera, atès que ha estat presentada al lloctinent del batlle una carta amb la qual el rei mana al batlle de Cervera que, mentre no rebí un escrit manant el contrari, no tiri endavant la causa contra els jueus que han nafrat el fill de Joan de Queralt, acorda, entre altres coses, que sigui tramès un prohom que informi el rei d'aquest afer i que obtingui confirmació del privilegi que té la vila de jutjar tant els cristians com els jueus.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1402, f. 69r-70r.

E fo proposat en conseyll que l'assessor del batlle ha dit als pahers que una letra és stada presentada al lochtinent de batlle de Cervera del senyor rey, en la qual lo dit senyor rey mane al batlle de Cervera que no enante res en lo fet dels juheus qui han nafrat son fill d'en Johan de Queralt, ans vol e mane que hi sie sobresegut tro que altre manament haye en contrari, e, com aquest fet vaye molt a la vila e als singulars e lo fet sie enorme e mal e de mal exemple e de gran difamació de tota la vila.

Sobre açò lo comseyll volch e acordà que la vila trametre al senyor rey qualque prohom qui informe lo senyor rey del fet, e que haye confirmació del privilegi com la vila ha costumt de jutgar tots crimosos, axí christians com juheus e tots altres qui delinquexen en la vila ho en la vegueria, per manera que la vila no perde lo privilegi que ha de^a jutgar tots crimosos damunt dits, e fo-hi assignat:^b

E no res menyes volch lo conseyll que los pahers, de part de la universitat, facen letres de creença al senyor rey e a la senyora reyna e a tots aquels curialls que ells sie veyares, e que escriven a micer Jacme Porta, qui és en la cort del senyor rey, que ell, per part de la universitat, deye rahonar lo fet per la vila al senyor rey lo dit fet, e que li facen saber que la vila lo satisfarà dels trebaylls que^c ja ha fets e d'ací avant farà per la vila e que los pahers puxen satisfer lo dit micer Jacme Porta dels trebaylls que faça per la dita faena.

a. de, falta. b. A continuació, un espai en blanc. c. ha, ratllat.

14

1402, novembre, 14. Cervera

Els paers de Cervera fan donar pel clavari a Nicolau Rubert quatre sous, que són l'import d'un protest i algunes cartes dirigides a Jaume Porta, que es trobava a València, per l'afer dels jueus que havien nafrat el fill de Joan de Queralt.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1402, f. 169v.

Ítem, fem donar per lo dit nostre clavari, dimarts a XIII de noembre, a n Nicolau Rubert, per un protest que havie scrit, lo qual fem al batlle per los juheus que havien nafrat lo fiyll d'en Johan de Queralt e per alsunes letres que féu par la dita raó que anaren a València a micer Jacme Porta, IIII sòlidos.

15

1402, novembre, 27. Cervera

Els paers de Cervera fan donar pel clavari a Francesc Martí una lliura, que és l'import d'un viatge de sis dies que feu a València per l'afer dels jueus que havien nafrat el fill de Joan de Queralt.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1402, f. 169v-170r.

Ítem, com lo consell d'aquesta vila, per privilegi antiguat, jutge qualssevol malfeytós, axí christians, juheus, com sarrahins e altres de qualsevol condició sien delinqüents ne malfeytós, pus que per lo batlle sien meses en consell, e, com l'onrat batlle de Cervera volgués metre^a en conseyll Içach Leví, juheu, e sos fiylls delats de alsuns crims e, special, que's trobave per la enquesta que un fiyll del dit Içach havie donada una coltellada per la cara a son fiyll d'en Johan de Queralt en lo carrer Maior de Cervera e en dia de mercat, e, per part de la aljama dels juheus fos mostrat un privilegi que lo conseyll d'aquesta vila no havie res que jutgar sobre los dits juheus ne altres juheus de la vila, e lo consell, attenant que^b lo privilegi antiguat dessús dit és en possessió de jutjar qualsevol malfeytós, axí christians, juheus, com moros e tots altres qui en aquell sien mesos, per ço trametem a València^c nosaltres dits pahers, de volun-

tat del honrat consell, lletres a micer Jacme Porta e altres de la cort del senyor rey per en Francesch Martí, laurador, pregant-los que'ns haguessen revocatòria del privilegi dels dits juheus, la qual revocatòria obtinguem del dit senyor, la qual nos portà lo dit Francesch Martí, al qual, per salari de vi dies que vagà per la dita rahó, fem donar e pagar per lo dit nostre clavari, e ha-n'í àpocha reebuda per lo dit Bernat dez Canós, notari, a xxvii dies de noembre del any present M cccc dos, i lliura.

a. Içach, *ratllat*. b. m, *ratllat*. c. València, *interlineat*.

16

1402, desembre, 15. Cervera

Els paers de Cervera fan donar pel clavari a Jaume Martorell tres sous i quatre diners, que són l'import d'un trasllat del privilegi dels jueus d'entrar verema a la vila.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1402, f. 175r.

Ítem, fem donar per lo dit nostre clavari, a xv de deembre, al discret en Jacme Martorell, per un trellat que li fem fer del privilegi que los jueus d'esta vila han de metre hic venema, III sòlidos, IIII diners.

17

1404, maig, 23. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera, atès que el batlle ha fet algunes oppressions a Biona Sul·lam, jueu, acorda defensar aquest jueu.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1402, f. 33v.

E, com per part d'en Biona Zul·lam, juheu, sia stat en lo present consell proposat que a ell són fetes alcunes oppressions per l'onrat batlle e haie, en lo dit consell, supplicat que d'açò deye al dit juheu ajudar e en sa defensió se vulle entreposar, per ço lo consell acordà que los honrats pahers e prohòmens

demunt dits preguen lo honrat batlle dessús dit que li plàcie de no vexar lo dit juheu, declarant e ajustant que, si per prechs lo dit honrat batlle no ho vol fer, que, haüda primerament licència del dit honrat batlle per tant com lo fisch fa instància contra lo dit juheu, sien fetes, per interès d'aquesta universitat, per lo síndich, a consell del advocat, les provisions, requestes e protestacions que necessàries hi seran.

18

1404, agost, 19. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera, atès que el batlle fa algunes opresions a Biona Sul·lam, jueu, acorda defensar-lo.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1402, f. 47r-47v.

Ítem, com per part d'en Biona Sul·lam, juheu, sia stat en lo present consell proposat que li plàcie defenre'l en son dret de alcunes vexacions e oppresions que, segons és stat dit, l'onrat batlle fa al dit juheu, per ço lo consell acordà que los honrats pahers se entrameten si açò és ver e no, e que en lo mig preguen lo dit honrat batlle que, per contemplació d'aquesta universitat, vulle comportar lo juheu dessús dit.

19

1406, març, 8. Cervera

Els paers de Cervera demanen a la reina que atengui els raonaments que li farà el missatger de l'aljama dels jueus d'aquesta població sobre el pagament d'una quantitat de diners.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1406-1408, f. 14r-15r.

Molt alta e molt excel·lent senyora.

Per part de vostra alta senyoria és stat ací un vostre porter appellat Antho-ni Staper demanant a la aljama dels juheus vostres d'aquesta vila CCC sòlidos

barchinonesos, los quals affermave ésser deguts a vós, senyora, de temps passat per resta d'aquells D sòlidos los quals vostra senyoria rebé e acostumave rebre sobre la dita aljama per rahó de protecció, dels quals D sòlidos vostra excel·lència atorgà graciosament a la dita aljama que solament vos^a pagassen CC sòlidos cascun any e açò per spay^b de x anys, del mes de maig de l'any M CCCC dos a avant comptadors, segons que de la dita vostra concessió graciota clarament se mostre per letra patent de vostra celsitut, dada en Barchinona a x dies de ffebrer en l'any M CCCC I, affermant lo desús dit porter, per part vostra, que en la dita vostra graciota concessió no ere compresa la paga que la dita aljama vos devie fer entegrament de tots los dits D sòlidos en lo dit mes de maig del dit any M CCCC II, per què, senyora, lo dit porter, en vigor d'una provisió sobre açò de vostra excel·lència emanada, volie exequitar la dita^c aljama en los dits CCC sòlidos. E, com aquella aljama al·legàs al dit porter que, parlant tots temps ab humil e deguda reverència e subjecció de vostra alta senyoria, no ere tinguda a la solució dels dits CCC sòlidos, com entenen que, per vigor de la dita vostra concessió, en lo dit any de M CCCC II no devien per justícia pagar sinó solament CC sòlidos, ateses les paraules de la dita concessió e lo temps que per vostra senyoria fon atorgada, jatsie ne pagassen entegrament D sòlidos, e açò per tant com fo fet pacte enter l'onrat en Jacme Pastor, ladonchs cuyllidor e administrador de les monedes pertanyents a vostra cort e un missatgé de la dita aljama que los CCC sòlidos que ladonchs pagaren més avant los fosen prehes en compte e los altres anys d'aquèn prop sdevenidors és stat, senyora, convingut enter lo dit porter e la dita vostra aljama que prestant aquella aljama trameten un missatgé per rahonar lur dret, si vostra mercè sera donant vostra senyoria per fer hoÿdes^d lurs rahons tot ço que a la predita vostra senyoria serà plasant, confiam de vostra clemència que en rahonament de lur justícia no·ls serà per vós, senyora, audiència denegada. En, senyora, com la dita gràcia per vós d'aquèn a la dita aljama atorgada los serà a suplicació de nostres predecessors atorgada, suplicam humilment, ab la reverència que·s pertany a vostra alta senyoria^e que, considerada la gran inòpia, necessitat, fretura e misèria que en la dita aljama és possada per gran disminució que d'aquella s'és subsequida e ateses los grans e importables càrechs a què és obligada, dels quals, per la dita disminució, no so de res minvats, com que sien crescuts en tant que apenes podem passar lur miserable vida. Plàcie a vostra excel·lència e reyal magestat de hoyr benignament e admetre a la dita aljama lurs rahons sobre lo fet dessus dit en tal manera que obtinguen de vostra senyoria la justícia que pertany e, en son cas, si vostra celsitut plaurà, gràcia e mercè. Dubitants-nos molt, senyora, que, si per vós la dita aljama no és

comportada, que dins fort breu temps no us lexen la vila, la qual cosa, senyora, nos serà molt greu, axí per interès de vostra senyoria com per interès d'aquesta universitat. Mano'ns, senyora, la vostra alta senyoria tot ço que li plaurà.

Scrita en Cervera, a VIII dies de març en l'any de la nativitat de nostre Senyor CCCC sis.

Senyora, vostres humils sotsmeses e vassalls qui's recomanen humilment en vostra gràcia e mercè los pahers de Cervera.

A la molt alta e molt excel·lent e poderosa senyora la senyora reyna.

a. Al manuscrit, nos. b. Al manuscrit, ffay. c. alama, ratllat. d. Al manuscrit: hordes. e. Al manuscrit, se senyoria.

20

1406, març, 8. Cervera

Els paers de Cervera demanen a Guim Mulet que faciliti la gestió que farà el missatger de l'aljama de jueus d'aquesta població sobre el pagament d'una quantitat de diners.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1406-1408, f. 15r-15v.

Molt honorable sènyer, ací és stat n'Anthoni Staper, porter de la senyora reyna, per fer exequció contra l'aljama dels juheus de aquesta vila en CCC sòlidos barchinonesos, los quals afferme que resten a pagar a la dita senyora d'aquells D sòlidos qui la dita senyora rebia e acostumave reebre de protecció sobre la dita aljama cascun any en lo mes de maig, dels quals sabe vostra saviesa que la dita senyora los atorgà graciosament que, per spay de x anys del mes de maig del any M CCCC II a avant comptadors, ne pagassem solament CC sòlidos^a per cascú dels dits x anys, affermant lo dit porter que la paga del dessus dit mes de maig del dit any M CCCC II no deu ésser compresa en la dita gràcia ni aquella gràcia devie començar a córrer fins l'altre maig del any après següent, la qual cosa, parlant ab humil e deguda reverència de la dita senyora, no par sie raonable inordiment com, segons vostra saviesa no ignore, la dita aljama o lur missatger féu pacte e avinença ab vós, senyor, e ab l'onrat en Jacme Pastor que, pagans ells íntegrament tots los dits D sòlidos en lo dit mes de maig del dit any M CCCC II, axí com pagaren, jatsie se-

gons forma de la concessió de la dita senyora, ja ladonchs no deguessen pagar sinó solament CC, que los CCC sòlidos que pagaven més avant los fossen preses en compte en los altres anys d'aquèn prop sdevenidors, on, honorable sènyer, com la dita aljjurisdiana tramete aquí lur missatger per rahonar lur dret davant la dita senyora, pregam-vos afectuosament que vós, que sabets clarament lo fet de la veritat, hayats lo dit missatger saber açò, si us plaurà, per recomanat,^b ajudant-li a rahonar son fet devant la dita senyora o altres a qui's pertangue, en tal manera que per vostres intercessions la dita aljama, la qual és en gran necessitat, inòpia e misèria possada, obtegue de la dita senyora justícia spaxada, hoc encara, si necessari serà, gràcia e mercè, havent-nos, si us plaurà, saber lo dit fet en tal forma que la dita aljama conegue que vós, sènyer, per nostres pregàries, los haurets feta obra de singular amich. E, si algunes coses, honorable sènyer, podem fer per vostra honor, fiablement nos rescrivits.

Scrita en Cervera, a VIII dies de març de l'any M CCCC sis.

Los pahers de Cervera aparellats, sènyer, a vostre honor.

Al molt honorable sènyer en Guim Mulet.

a. Al manuscrit, CC sòlidos CC sòlidos. b. Al manuscrit, recomanant.

21

1406, setembre, 6. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera, atès que la vídua del jueu Salomó Alaxacs no pot pagar els dos florins amb què ha de contribuir a la talla dels jueus, acorda que els paers, juntament amb alguns prohoms, sobre aquest afer, prenguin la decisió que creguin adient.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1406, f. 76v-77r.

Més avant fou proposat en lo dit consell per sa muller d'en Salamó Alaxachs, quòndam, juheu, de la dita vila, que, com ella o los béns que quòndam foren del dit seu marit l'ant present sien stats tallats en la taylla dels juheus de la dita vila en dos florins e la dita juhia, atès e considerats los grans e importables càrrechs en que ella e los dits béns del dit quòndam son marit seu són obligats, e atesa la gran messió e despens que ella e alguns fills seus^a e del dit marit seu, no puxe pagar los dits dos florins, per què humilment supplica lo

dit consell li plasqués provehir sobre les coses damunt dites, ço és, que la dita questa li sie lexada o, almenys, tornada a una cosa sofficiet. En altra manera, que convendrie la dita juhia, ab los dits sos fills, jaquir la dita vila e anar-se'n en altra part per guanyar lur vida.

Sobre açò lo dit consell volch e acordà que sie remès als dits honrats pahers e que hi sie provehit segons als dits honrats pahers o a la major partida d'ells, ensemps ab aquells prohòmens que als dits pahers o major partida d'ells serà vist fahedor, car lo dit consell, donant-los de açò plen e exprés poder,^b ha per ferm e agradable ço que per los dits honrats pahers o la major partida d'ells e per los prohòmens^c per ells o la major partida d'ells en e sobre açò serà fet e ordenat.

a. al manuscrit: seu. b. ço, ratllat. c. Al manuscrit: prohomes.

22

1407, febrer, 13. Cervera

Els paers de Cervera demanen al comte d'Urgell que faci posar en llibertat el jueu cerveri Jucef Samarell, detingut a Balaguer.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1406-1408, f. 56v.

Al comte d'Urgel.

Molt alt e egregi senyor, segons havent entès, en poder dels officials de^a la ciutat vostra^b de Balaguer és detengut pres Jucef Samarell, fill d'en Isach Samarell, juheu, habitant d'aquesta vila, domèstich e familiar del molt alt senyor rey e servidor vostre, que és vengut en gran vellesa e disminució de facultats de béns e de vista, lo qual Juceff, en la dita ciutat, avia portats per vendre certs llibres del dit pare seu, e, no contrastant que lo dit Juceff haia procuració de son pare contenant special manament a venre los béns del dit pare principal seu, los dits officials, per ço com lo pare del dit Juceff és anat a la dita ciutat per demanar los dits llibres, considerans en açò haver delictes, més ha de dos meses vers si detenen pres lo dit Juceff, de què no és dubte aquell ésser vexat en fer, per la dita rahó, excessives messions. E, per tant, senyor, com som certs e experiència ha a nosaltres diverses vegades mostrat vós haver per recomanats los singulars d'aquesta universitat e prosseguir-los en lurs affers de special gràcia e favor, pensam e creem vostra senyoria aquest fet ignorar. Per ço, senyor, sig-

nifficants a nos les dites coses, supplicam a vostra senyoria que, per contemplació e amor d'aquesta universitat, qui és presta ha tota honor de vostra senyoria, faent recobrar al dit Izach los llibres e altres robes sues per los dits vostres oficials arrestades, vos plàcia lo dit Juceff Samarell, vehí e habitant d'aquesta vila, encara que en lo fet haya colpa o per inadvertència groseria delinguit, graciosament relaxat de tota presó e inquietació desliurar, com serà cosa de que'ns farets gràcia e plaer assenyalat^e e ho reputarem a beneffici singular a vostra senyoria, la qual Déu, per sa mercè, vulla longament en gràcia prosperitat augmentar.

Scrita en Cervera, a XIII dies de febrer del any M CCCC set.

Los pahers de la vila de Cervera aparellats, senyor, a tota vostra honor.

Al molt alt e^d egregi senyor lo comte d'Urgell.

a. Ba, ratllat. b. vostra, interlineat. c. Al manuscrit: asseyalat. d. alt e, interlineat.

23

1410, gener, 20. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera acorda rebutjar una petició dels carnissers per poder pasturar el bestiar al fossar dels jueus i a altres llocs.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1410, f. 12v.

Ítem, fou proposat en lo dit conseyll per los dits honrats pahers que ells han praticat de la imposició de lles carns e de carnicers per l'any present e, sobre açò, sien stats formats certs capítols, ço és, que la lliura del moltó fos tayllada a for de XII diners, quitis de imposició, e, segons forma dels capítols los en han offerts donar de nou mília sòlidos, però que los carnicers demanen alcunes prerrogatives, ço és, que los dits carnicers puxen tenir lurs bestiar en los térmens de la dita vila ultra los costumats, ço és, torrents, carreres, pedres, fossar de juheus e altres lochs. Jatsie los dits pahers entenen haver-ne més, per què los dits pahers, explicants la forma e pràctica que sobre les coses damunt dites han tenguda e servada, pregaren lo dit conseyll acordàs e provehís sobre aquelles.

Sobre açò lo dit conseyll volch e acordà que la imposició damunt dita sie venuda en la forma costumada e no en altra manera.

1413, maig, 20. Cervera

Els paers de Cervera demanen a Climença de Queralt que faci pagar la quantitat de diners que és deguda al jueu cerverí Sentou o, almenys, que faci que li sigui donada la penyora que respon del deute.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1413-1414, f. 24r-24v.

A la molt noble senyora dona Climença de Queralt.

Molt noble senyora, seguons son informats, en Sentou, juheu, vehí de aquesta vila, bé ha, dos anys passats, prestat a n'Abraam Baruch, habitador de Santa Coloma, certa quantitat de diners, per seguretat dels quals li foren mesos penyora un coffre ple de llibres de dret, los quals foren deposats, per seguretat sua, en poder d'en Abraam Baruch, juheu, de aqueixa vila, e, segons afferme, la quantitat per ell prestada ne lo guany no li és stat pagat ne restituït, e, açò que pijor és, lo dit Abraam Baruch li recusa les dites penyores, les quals té per lo dit Sentou, restituir, donar e liurar.^a E, com lo dit en Sentou sia vehí de aquesta vila, al qual, en sa justícia deffendre e mantenir som tenguts, per ço, molt noble senyora, molt cordialment e affectuosa vos pregam que us plàcia fer pagar e contentar lo dit en Sentou o son procurador la quantitat a ell deguda, ensemps ab son guany e despeses en demanar aquella per ells fetes o, almenys, li façats dar e liurar les dites penyores, les quals, per seguretat del dit deute e guany, li foren meses. E serà cosa molt noble, senyora, que, administrant justícia al dit en Sentou, ne farets pler e honor a nosaltres, offerens-nos fer, molt noble senyora, semblants coses e molt maiors per vostra honor tota hora e quant loch haia e lo cas o requirà. E plàcia-us, senyora, haim vostra bona resposta per lo portador de la present.

Scrita en Cervera, a xx de maig, etc.

Senyora, los pahers de Cervera a vostra honor apparellats.

a. No sembla versemblant que el jueu deutor fos el mateix que el que tenia en dipòsit la penyora.

25

1414, maig, 11. Cervera

Els paers de Cervera fan donar pel clavari a Abraham Adret, jueu, nou sous, que són l'import de vuit llibres que ha fet per a la Paeria.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1414, f. 64r.

Ítem, fem donar per lo dit nostre clavari^a a·n Abraam Adret, jueu, per VIII llibres que ha feyts per ops de la sala, ha-n'i àpoqua fermada en poder del dit notari, a XI de maig del any dessus dit, VIII° sòlidos.

a. per lo dit nostre clavari, *falta*.

26

1414, novembre?, ?. Cervera

Els paers de Cervera fan donar pel clavari a Abraham Adret, jueu, cinc sous, que són l'import de tres llibres que ha fet per a la Paeria.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1414, f. 77v.

Ítem, fem donar per lo dit nostre clavari a mestre Abraam, jueu, ligador^a de llibres, per tres llibres ab los pergamins que havia ligats a la sala,^b v sòlidos.

a. *Al manuscrit*: ligadors, *amb la s ratllada*. b. ha, *ratllat*.

27

1416, febrer, 26. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera, sobre la forma del veïnatge dels jueus, acorda que aquest afer sigui encomanat als paers, als advocats de la vila i a dos consellers.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1416-1417, f. 19v.

Ítem, sobre la manera e forma del veïnat dels juheus, acordà lo conseyll e volch que aquest feyt sia comanat als honorables pahers e als advocats de la vila, a n'Arnau Agulló e a n Matheu Ortigues, als quals dona plen poder de acordar, apuntar e ordonar la manera del dit veïnatge.

28

1416, febrer, 26. Cervera

Hom deixa constància del veïnatge de David Samuel de Piera i Issac Baruc, habitants anteriorment d'Agramunt, i d'Astruc Galipapa, habitant anteriorment de la Seu d'Urgell, tots ells jueus.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Llibre de veïnatge*, 1414-1434, f. 95v.

Daví Samuel de Piera e^a Isach Baruch, habitants^b de la vila de Agramunt, e^c Astruch Galipapa, habitador de la Seu d'Urgell, jueus, se feren vehins de la vila de Cervera, a xxvi del mes de febrer del dit any, a vii anys e que durant lo dit temps sien tenguts contribuir en tots los càrrechs de la vila, segons los altres juheus, e durant lo dit temps habitaran, ab tota lur família, en la dita vila.

a. e, falta. b. Al manuscrit: habitadrós. c. e, falta.

29

1416, abril, 16. Cervera

Hom deixa constància del veïnatge de Jucef Gracià, habitant anteriorment de la Seu d'Urgell, jueu.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Llibre de veïnatge*, 1404-1434, f. 95v.

Juceff Gracià, jueu, de la Seu d'Urgell, se fe vehí de la vila de Cervera, a xvi del mes de abril del dit any, en la manera desús dita.^a

a. La manera desús dita és la següent: «a xx anys e promès per tot lo dit temps habitar en la dita vila e fonch-li feyta la franquesa acostumada a x anys e, pasat los dits x anys, ha a contribuir axí com los altres vehins».

30

1417, maig?, ?. Cervera

Els paers de Cervera fan donar pel clavari a Abraham Adret, jueu, dos sous, que són l'import d'un llibre que ha fet per a la Paeria.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1417, f. 75v.

Ítem, fem donar e pagar per lo dit nostre clavari a n'Abraam Adret per un libre que avie ligat als honorables pahers a la sala, ere lo libre del procés que·s féu a la elecció, II sòlidos.

31

1417, maig?, ?. Cervera

Els paers de Cervera fan donar pel clavari a Abraham Adret, jueu, tres sous, que són l'import de diversos llibres que ha fet per a la Paeria.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1417, f. 77v.

Ítem, fem donar e pagar per lo dit nostre clavari a n'Abraham Adret, jueu, per ligar los llibres dels quèrns de la quístia e per hun altre libre que féu als honorables pahers, entre tots, tres sòlidos, III sòlidos.

32

1418, gener, 27. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera nomena dos prohoms per assignar als jueus cases que estiguin separades de les dels cristians.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1418, f. 17r.

Ítem, lo present conseyll asignà los prohòmens dejús scrits a col·locar e assignar alberchs als jueus en loch apartat e separat dels crestians lo honorable en Manuel Cardona e Berenguer de Graells.

33

1418, maig, 11. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera nomena dos consellers i dos prohoms per assignar als jueus cases que estiguin separades de les dels cristians.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1418, f. 36v.

Al qual consell fon proposat per los honorables pahers que moltes vegades són stats elets prohòmens per ha assignar loch als jueus a ffi que fosen e^a stien separats dels crestians, segons les ordinacions fetes per lo senyor rey en Ferrando e per papa^b Benet òlim, e, fins ací, no s'i a pogut proveyr, e ara lo honorable batlle compel·lex los jueus que's separen dels crestians, sots grans penes, los quals jueus pus no troben hon puxen habitar, per què·ls plàcia hi vullen sàviament acordar com s'i auran.

Sobre açò acordà lo consell que als jueus sie assignat loch e lochs, dels cristians apartats,^c hon habiten, lo qual loch ordonà lo consell los sie assignat per los honorables pahers e per n'Anthoni d'Òdena, Manuel Cardona, Johan Gilabert e^d Jacme de Monbrió, com lo consell los done plen poder de assignar-los aquell loch que a ells serà ben vist faedor, car lo consell prometen haver per ferm tot ço que per ells serà feyt o per la mayor partida de aquells.

a. e, falta. b. Al manuscrit: paga. c. Al manuscrit: aptats. d. e, falta.

34

1418, setembre, 21. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera acorda que sigui permès als jueus que puguin entrar verema a la vila procedent de termes externs si és per a la seva provisió.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1418, f. 68r-68v.

Al qual consell fonch proposat per los honorables pahers que ells són, tots jorns, instats e inquietats per los jueus pregant e requerint-los que, segons forma de son privilegi, los lexen metre venema dins la vila de térmens strayns,

segons han acostumat e poden fer per provisió e real ordinació, no constrastant la ordinació feyta per^a lo consell pus prop celebrat de no metre-hich venema de térmens strayns, en la qual ordinació al·leguen ells no deure ésser compresos segons la dita real provisió, per què^b hi vullen sàviament acordar què y faran.

Sobre açò acordà lo consell que als jueus sie permès a present que hich puxen metre venema de térmens strayns solament per a la lur provisió, tota frau cessant, prestant-ne la segurectat que los honorables pahers ordonaren per squivar fraus.

En aquest acort dissentiren los honorables en Galceran de Menresa, paher, e en Manuel Cardona, conseller, dients que sie remès a major consell.

a. p, ratllat. b. què, falta.

35

1418, novembre, 4. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera, atès que els oficials reials, els paers i altres autoritats tenen preferència en la compra del peix, ha establert que ningú pugui deslligar les càrregues de peix que arriben a la vila fins que els mostassafs n'inspeccionin el contingut i apartin el que creguin convenient per a les esmentades autoritats.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1418, f. 73v-74r.

En après, fonch proposat en lo present consell que n'Arnau Aguiló ni en Johan Pedroell, venedós del peix dies ha passats, que, en meynspreu dels honorables batlle e^a pahers, no·ls volen scoyer peix e, ço que piyor és, vuy divenres desús dit, no·ls n'an volgut venre, ans lo venien a jueus e a altres hòmens de sotil condició, ne, encara, no permeteren que los mustaçaffs entrasen en la casa per apartar del peix a obs dels dits batlle e pahers ne per los altres oficials de la casa, segons és stat acostumat tots temps, per què pregunen lo dit consell los plàcie proveyr de remey condecet en aquest feyt.

Sobre açò, lo dit consell, vehent e considerant la gran audàcia e presumpció dels dits Arnau Aguiló e Johan Pedroell e, encara, la lur desconença, atent e considerant que los oficials del senyor rey e los pahers de la dita vila e altres oficials deuen ésser preferits a qualsevol altres singulars de la vila, ha lo

dit consell stablit e ordonat que d'ací avant los dits venedors del peix ne los pescaters qui'l porten ne altra qualsevol persona no obren ne desliguen ne obrir ne desligar gosen les banastres^b o càrregues del peix tro a tant lo dit peix sie vist e regonegut per los mustaçaffs qui ara són o per temps seran o per la hun d'ells e hayen apartat los dits mustaçaffs del bo e del millor peix que sirà vengut en les dites càrregues o canastes del peix que portat auran e açò per a ops dels dits honorables officials e pahers bastament, a conexença dels mustaçaffs. E açò sots ban de x florins, dels quals amor ne gràcia no·ls serà feta, pagadors aytantes vegades com per ells lo contrari serà feyt. E vol lo consell que la present ordinació e establiment sie notificat per los mustaçaffs als dits venedors del dit peix e als pescaters per ço que ignorància no y puxen al·legar.

a. e, *falta*. b. *Al manuscrit*: banasters.

36

1419, gener, 24. Cervera

Els paers de Cervera demanen a Bernat de Vilagaya, doctor en lleis, ciutadà de Barcelona, que s'avingui a trobar una solució sobre l'afer de Manuel de Ribelles i el jueu David de Piera.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1419, f. 3r-3v.

Molt honorable sènyer, per nostres precessors som stats plenerament certificats que ells, ab gran confiança, haient scrit a vós, sènyer, qui us plàcie, per honor d'aquesta vila, relexar la instància que fèyets contra en Manuell de Ribeles^a e en Daví de Piera, juheu, sobre^b un injust clam de factoria contra ells per vós davant lo honorabe veguer de Barchinona, los dits precessós nostres, que ells que per vostra honor pendrie càrech de relevar aquests fets amigablement e sumària, axí com aquell qui aquest vila vos havie per vehí e singular amich, de què no havets volgut res fer ni donar loch algú, de què, si axí és, som molt maravellats de la vostra honorable saviesa que axí vuylle^c haver qüestió ne debat ab aquesta vila, com la vostra prosecució de aquests feyts redunde en gran dan e perjuhí e interès de nostres privilegis e^d libertats, per què, molt honorable sènyer, atenent qui nosaltres cuydam haver singular e amiztança e confiança en vós, continuant les sues pregàries ab aquella mayor affecció que podem, vos pregam vuyllats la dita instància relexar e venir en algun loch co-

vinent hon nosaltres poguèssim ab vós^e comunicar de aquests affers e pasar aquells en algun orde degut a ffi que aquest debat e controvèrsia haye deguda fi, car açò, molt honorable sènyer, crehem serà a fer vostres affers e aquesta vila vos en romandrà rahanablement obligada, e de açò vos plàcia, sènyer, hayam la bona resposta que^f de vostra honorable saviesa confiam. E, ab tant, sie, sènyer, lo sant Sperit vostra guarda.

Scrita en Cervera, a XXIII de janer del any Mⁱ CCCC XVIII°.

Los pahers de la vila de Cervera, sènyer, a vostra honor aparellats.

Al molt honorable e savi sènyer micer Bernat de Vilagaya, doctor en leys e ciutadà de Barchinona.

a. Al manuscrit: Ribiles. b. Al manuscrit: sobre sobre. c. o, ratllat. d. e, falta. e. concordar, ratllat. f. Al manuscrit: e.

37

1419, febrer, 25. Cervera

Els paers de Cervera comuniquen als cònsols de Camprodon que han fet presentar la seva carta al batlle de Cervera i que han jutjat l'afer relacionat amb Samuel Cohén.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1419, f. 8r.

Molt honorables e savis senyors, vostra letra havem reebuda per lo honrat n'Esteve Capela, mercader d'aquexa vila, la qual letra, lesta e ben entesa, per honor vostra e de aquexa vila, de continent, ab lo dit n'Esteve Capela ensem, fem a presentar la letra de la honorable cort de aquexa vila de Camprodon a mosser lo batlle de aquesta vila, al qual havem rahanat e defès axí lo feyt del principal del dit n'Esteve Capela com lo seu propi per tal forma que al dit n'Esteve Capela és stat restituit son albarà e los VIII florins que lo batlle li havie enpatxats e havie feyt desempatxar lo dit n'Esteve, segons de tot ço porets ésser plenerament certificats per lo dit n'Esteve Capela, al qual vos plàcie donar plenera ffe a tot ço e quant sobre aquest feyt de nostra part explicarà. Ítem, senyors, nós som meses a levar de carrera la qüestió o debat que ere entre en Samuel Coffén e lo principal d'en Steve Capela sobre la paga dels quatre florins que lo dit Samuel Coffén al·legave haver feta a n Nicholau Molina. E havem feyt que u metesen en nostre poder e axí és stat feyt. E havem

jutgat que lo dit Samuel pach dos florins al dit n'Esteve Capela dels dits quatre florins, com lo feyt fos prou duptós, e los LXXX sòlidos que-ls haye pagats d'ací a la festa de Paschua pròxim vinent, sens tota requesta, dilació e excepció. E de açò nós som parlants^a del dit n'Esteve Capela per traure'l de quèstió e debat del dit Samuel, qui-s^b offiria jurar que havie pagats los dits IIII florins a n Nicholau Molina vinent de fira d'Oscha o de Barbastre. E, si^c alcunes altres coses, senyors, podem fer per vostra honorable saviesa, scrivins aquella ab plenera confiança.

Escrita en Cervera, a xxv de ffebrer l'any mil cccc xviiiº.

Los pahers de Cervera, senyors, a tota vostra honor apparellats.

Als molt honorables e savis senyors los cònsols de la vila de Campredon.

a. Al manuscrit: parlanits. b. officia, ratllat. c. si, falta.

38

1419, abril, 10. Cervera

Els paers de Cervera demanen al bisbe d'Urgell que faci restituir a Juceff Gracià, jueu, veí de Cervera, els béns mobles que li han estat retinguts pels seus oficials.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1419, f. 18r-18v.

Molt reverent senyor, bé crehem recore a la vostra molt gran reverència com per diverses letres deprecatòries, axí de part del senyor rey com nostra, ésser stat scrit, axí a vós, senyor, com encara a vostres oficials, qui us plaés fer tornar e restituir a n Juceff Gracià, juheu e habitador de aquesta, vasayll del senyor rey e vehí nostre, certs béns mobles qui per vostres oficials de la ciutat vostra de la Seu d'Urgell, crehem, senyor, de manament vostre, són stats preses, detenguts e ocupats, tota legítima causa cessant, ab vostra reverència parlant, e, com per part vostra, molt reverent senyor, e per los dits vostres oficials sien stades^a al·legades algunes frívoles rahons, ab la reverència reportada parlant, les quals havem feytes veure e regonèxer e disputar, no solament a nostres advocats e juristes de aquesta vila, hoc encara a solemnes doctors fora aquella, per los quals verídicament trobam que al dit Juceff Gracià, juheu, vasayll del senyor rey, és feyta injustícia, ab vostra reverència parlant. Per què, molt reverent senyor, proceísqua^b de justícia o no, per ben veynar e per reve-

rència del senyor rey e honor d'aquesta vila e tolre debats e qüestions, molt cordialment vos pregam qui us plàcia fer tornar e restituyr al dit Jucef Gracià los dits béns mobles a ell preses e ocupats per vostres oficials, car açò, senyor molt reverent, yatsie proceïsque de justícia, vos ho reputarem a special^e plaer e honor. E, si en lo mig podem fer alsunes coses per vostra molt gran reverència, scrivens aquella e serà complit per obra.

Scrita en Cervera, a x d'abril del any Mⁱ cccc xviii^o.

Molt reverent senyor, los pahers e consell de la vila de Cervera a vostre plaer, servei^d e honor aparellats.

Al molt reverent senyor e pare en Christ lo senyor bisbe de Urgell.

a. ale, ratllat. b. Al manuscrit: procesqua. c. Al manuscrit: spal. d. Al manuscrit: servi.

39

1419, abril. Cervera

Els paers de Cervera demanen novament al bisbe d'Urgell que faci restituir a Jucef Gracià, jueu, veí de Cervera, els béns mobles que li han estat retinguts pels seus oficials.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1419, f. 19r.

Molt reverent pare en Christ, de la vostra reverència e paternitat havem reebuda una vostra letra responsiva a una altra que nosaltres vos ne havíem tramesa sobre lo fet de la ocupació que los vostres oficials de la Seu d'Urgell, crehem de vostre assentiment, han feta dels béns mobles que en Juceff Gracià, juheu, vasayll immediat del molt alt^a senyor rey e vehí de aquesta vila, a en la vostra ciutat de la Seu d'Urgell, la qual ocupació, ab vostra reverència parlant, és stada, incruelment e tota justa e legítima causa cessant, feta. E, yatsie volent ben veynar ab vós, haguèsem donat càrrech a l'honorable micer Pere de Vilanova, compaher nostre, que d'aquest feyt parlàs e comunicàs amigablement, per conservació de bona amiatat, ab la vostra molt reverent paternitat, segons relació del qual, intervenint lo official vostre de Guissona, fon axí concordat entre ells que nosaltres scrivísem d'aquest fet a vós, car lo dit official ere de intenció que vós, per reverència del dit senyor e honor d'aquesta vila, fariets tornar e restituir al dit Juceff Gracià tots los seus béns liberalment e

quítia. E, com nosaltres, de feyt, per la dita rahó, segons ere concordat, vos hayam scrit, vehem, per vostra letra^b responsiva per vós a nosaltres tramesa, fort clarament que volets dilatar e diferir la restitució faedora per vós o per vostres officials dels béns mobles del dit juheu, e no poch interès del senyor rey e càrrech d'aquesta vila, lo qual no·s pot pus tollerar. Per ço, molt reverent pare en Christ, per posar-vos en mayor fadiga e càrrech, altra vegada vos scrivim, pregant e requerint-vos qui us plàcia, per reverència del dit senyor e honor d'aquesta vila, manets e vullats manar als dits officials vostres que los dits béns mobles de continent tornen e^c restituesquen al dit Juceff Gracià, axí com per justícia fer són tenguts. En altra manera, haye'ns per scusats vostra molt gran reverència, car nosaltres procehirem e procehir farem a defensió del vassayll del dit senyor e vehí nostre, segons en semblants feyts, en virtut de nostres privilegis, bé havem acostumat procehir e enantar, sens que per aquesta rahó no us entenem pus avant scriure, atès que lo procés és ya clos per nostres precessós, axí que no reste sinó la execució, en la qual no·ns entenem adormir. E, si res podem fer per vostra molt gran reverència, scrive'ns aquella ab plena confiança.

Scrita en Cervera a^d de abril del any Mⁱ CCCC XVIII°.

Los pahers de la vila de Cervera a vostra honor aparellats.

Al molt reverent e pare en Christ lo bisbe d'Urgell.

a. alt, falta. b. Al manuscrit: letra letra. c. e, falta. d. A continuació, espai en blanc.

40

1419, maig, 13. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera, sobre l'afer del jueu Jucef Gracià, acorda que els paers facin tot allò que sigui just.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1419, f. 36r.

Ítem més, en lo dit consell vench un juheu apel·lat Jucef Gracià, lo qual cridà dient: «Justícia, justícia, honorables senyors, si yo he desrenclit en res, ja·m met soltament en les vostres mans, plàcie-us haya justícia».

Sobre açò lo dit consell volch e acordà que açò sie remès als dits honorables pahers e que y facen ço que per justícia s'i dege fer, a consell del advocat de la

vila, faent al bisbe d'Urgell una bona letra, e, si no, que prestament s'i face ço que per justícia fer s'i deye.

41

1419, maig, 19. Cervera

Els paers de Cervera fan saber al bisbe d'Urgell que si els seus advocats, en un termini de vuit dies, no justifiquen l'actuació dels oficials del bisbe en relació amb la retenció dels béns mobles de Juceff Gracià, jueu, veí de Cervera, actuaran judicialment contra els esmentats oficials.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1419, f. 25r-26r.

Al molt reverent senyor e pare en Christ lo senyor bisbe d'Urgell.

Molt reverent senyor e pare en Christ de la molt reverent paternitat, reebem una letra sobre lo fet d'en Juceff Gracià, juheu, vasayll del senyor rey e vehí de aquesta vila, la data de la qual fon en Guissona a xxviii dies del mes d'abril prop passat, per la qual appar volríets innuir aquela ocupació feta dels béns del dit Juceff Gracià per vostres oficials en la ciutat de la Seu d'Urgell serie feyta legítimament, segons justícia, emperò que, mils justificar, vós sots prest de haver vostres advocats en lo loch e temps covinent, segons aquestes coses e altres en la dita vostra letra pus stesament se'n són contengudes, a la qual nos referim a aquella dita vostra letra e coses en aquella contingudes, replicant, senyor, vos responem éssers molt maraveyllats de la dita vostra resposta, com vós, senyor molt reverent mosser, sapiats o saber deiats que lo procés de^a deffensió del dit Juceff fet per nostres precessós és ja a punt de execució, per lo qual són vistes ja totes les rahons e deffensions fetes per vostres^b oficials a impedir la dita execució. Axí, senyor, que nosaltres no calrie sperar pus rahons ne altres defensions. Emperò, volentes anar ab vós, senyor, amigablement e graciosa, havíem deliberat levar aquests fets per altres guia amigable e no sie vista la intenció de nosaltres e de aquesta vila, venim acordats de hojr encara a ple vostres advocats tota hora e quant los volrets trametre en aquesta vila, com aquest loch sie covinent e cordecant a nosaltres, qui som jutges e mestres del procés vehinal en virtut de nostres privilegis, los quals advocats sien ací de uy en huyt jorns primer vinents, car nosaltres som prests de hojr-los plenerament e rebre encara totes legítimes defensions. En altra manera,

certificam la vostra molt reverent paternitat que, pasat lo dit termini, nosaltres procehiríem e enantaríem procehir e enantar fariem contra vostres officials e béns lurs e sotsmeses a sa jurisdicció e vostra e béns de aquells virilment, segons en semblants fets, en virtut de nostres privilegis, bé havem acustumat procehir e enantar, sens que per aquesta rahó pus anant ne a vós, senyor, ne als dits vostres officials no entem per aquesta rahó a scriure. E, si en lo mig podem fer algunes coses a la vostra molt gran reverència plasibles, scrivints aquella e serà complit per obra.

Scrita en Cervera, a XVIII° de maig, etc.

Los pahers, etc.

a. de, falta. b. deffensions, ratllat.

42

1419, juny, 10. Cervera

Els paers de Cervera demanen al batlle, als jurats i als prohoms d'Anglesola que facin restituir a Samuel Cohén, jueu, veí de Cervera, un mantell que li ha estat retingut.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1419, f. 31r.

Molt honrats senyors, nosaltres som verídicament informats que en Samel Coffén, jueu, vehí d'aquesta vila, stant en la vostra fira e mercat, per menaces a ell fetes de mort per lo bastart Lambart, segons se diu, e d'altres persones^a qui eren en sa companyia, violentment e per força hagué a lexar en poder de Bonafós Baró, jueu, de aquexa vila, hun mantell vermell de melines, folrat de^b bays, lo qual es sagellà al peu del dit mantell a part davant ab cera vermella, e, com semblants coses sien perniciosos e de mal exemple, les quals, maiorment en temps de fira^c e de mercat no degueren per vosaltres, senyors, en alguna manera no ésser sostingudes ne permeses, com les fires e-ls mercats als vinents e declinants en aquelles sien guiats e assegurats per los regidors e officials de les dites viles, ciutats e lochs hon les fires se celebren, per què, molt honrats senyors, per donar bona fama a vostra fira e mercat e per amor de nosaltres e honor d'aquesta vila, vos pregam que façats liurar, donar e restituir al dit Samuel Coffén o al portador de la present, per ell, lo dit mantell liberalment e ffrancha, segons per justícia e rahó fer sots tenguts, car açò vos reputa-

rem a plaer singular e honor. E, si lo dit Samuel Coffén serà en alguna cosa tengut ne obligat al dit bastart Lambart ne ha altri, per ell, nosaltres lo farem star a tota justícia e rahó a ell e a tot altre a qui tengut sie. E, si en lo mig algunes coses podem fer per vostra honor, fiablement nos rescrivits.

Scrita en Cervera, a x de juny del any M CCC XVIIIº.

Los pahers de la vila de Cervera a tota vostra honor e plaer apparellats.

Als molts honrats lo batle, jurats e prohòmens de la vila de^d Anglola.

a. Al manuscrit: morts. b. vayces, ratllat. c. Al manuscrit: fire. d. Cervera, ratllat.

43

1419, juliol, 21. Cervera

Els paers de Cervera demanen novament al batlle, als jurats i als prohoms d'Anglesola que facin restituir a Samuel Cohén, jueu, veí de Cervera, un mantell que li ha estat retingut.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1419, f. 37v-38r.

Molts honrats senyors, alguns dies ha passats que per nostres letres vos scrivim que fecets restituir e tornar a'n Samuel Coffén, jueu, vehí d'aquesta vila, hun mantell vermell de melines, folrat de vays, lo qual, per menaces del bastart Lambart e ell fetes en aquexa vila en temps de vostra fira e mercat, per força hagué a lexar en poder d'en Bonafós Baró, jueu, d'aquexa villa,^a lo qual mantell no havets curat fer restituir ni, menys, respondre a nostra letra, de què som stats meravellats, e no sens causa, com siam certs e verídicament informats que lo dit Samuel Coffén no és tengut en alguna cosa al dit bastart Lambart, segons ab carta pública, a nosaltres presentada, clarament appar. E, posat mes no atorgat que u fos, vosaltres no havets iurisdicció alguna civil ni criminal en lo dit jueu ni per rahó de delictes ni de contracte ab lo dit bastart ni encara sie aquí domiciliat ne aquí altre delictes haie comès, e donau mal eximpli a vostra fira e mercat que los declinants ni venints ha aquella sien penyorats ni descañats per vosaltres ni entremete-us de l'hom e béns lurs, en la qual no havets iurisdicció alguna, car, si convengut ha ésser per lo dit bastart ni per altri ha ésser convengut davant lo batle de Cervera, qui és son jutge, e no davant lo batle,^b mas crehem que açò, si stat oblitós o inadvertència, per

què, honrats senyors, molt cordialment, per conservació de bona avinència entre aquesta vila e aqueixa, vos pregam que us plàcia, per amor e honor d'aquesta vila e de nosaltres, lo dit mantell façats liurar, restituir e tornar al dit Samuel^e Coffén o a qui ell volrà, car jatsie que per justícia e bona equitat fer-ho dejats, encara vos o reputarem a special plaer e servir e honor. E, de açò, vos plàcie, senyors, hayam la vostra bona resposta que de vosaltres^d confiam. E, ab a tant sie,^e senyors, lo sant Sperit vostra guarda.

Scrita en Cervera, a XXI de juliol del any M CCCC XVIII°.

Los pahers de la vila de Cervera, senyors, a vostra honor aparellats.

Als molt honrats senyors los batle, jurats e prohòmens de la vila d'Anglola.

a. Al manuscrit: ville. *b.* de Cervera, qui és son jutge d'Anglola. E, ab a tant sie, senyors, lo sant Sperit vostra guarda. Scrita en Cervera, a XXI de juliol del any M CCCC XVIII°. Los pahers de la vila de Cervera, senyors, a vostra honor aparellats. Als molt honrats senyors los batle, jurats e prohòmens vila d'Anglola, *ratllat*. *c.* façats, *ratllat*. *d. Al manuscrit:* nosaltres. *e.* segons, *ratllat*.

44

1419, agost, 31. Cervera

Els paers de Cervera demanen, una vegada més, al batlle, als jurats i als prohoms d'Anglesola que facin restituir a Samuel Cohén, jueu, veí de Cervera, un mantell que li ha estat retingut.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1419, f. 51r.

Molts honrats senyors, alguns dies ha passats, fonch ací vostre honrat missatger sobre lo feyt de hun mantell qui per en Samuel Coffén, jueu, de aquesta vila, per menaces a ell fetes, en aqueixa^a vila, hon ere vengut a mercat o retorn, per lo bastart Lambart, hagué a lexar en poder d'en Bonafós Baró, jueu, d'aquesta vila, ab lo qual vostre missatger concordam que vosaltres, molt honrats senyors, per honor e contemplació de aquesta vila e per conservació de bona amicitia e fraternitat vostre, nosaltres e aqueixa vila, lexades^b totes altres solempnitats, lo vullats fer tornar e restituir lo dit mantell, e confiats de nosaltres, senyors, que nosaltres vos en servarem indempnes, en cas que per lo dit bastart Lambart vos en fos feta qüestió alguna, lo que som certs que no

farà ne gosarà,^c per què, senyors, vos pregam que al portador de la present façats donar e liurar lo dit mantell, car de açò nos farets plaer e honor singular, offerints fer per vosaltres, senyors, e per aquexa vila semblants coses e maiors tot hora e quant lo cas occòrregue. E sie, senyors, lo sant Sperit vostra guarda.

Scrita en Cervera, a xxxi d'agost del any M CCCC XVIII°.

Los pahers de la vila de Cervera, senyors, a vostra honor aparellats.

Als molt honrats^d senyors los batlle, jurats e prohòmens de la vila d'Anglola.

a. Al manuscrit: per aquesta. *b. lexades, interlineat.* *c. Al manuscrit:* faré ne gosaré. *d. los pahers, ratllat.*

45

1419, octubre, 25. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera acorda que si l'home que tenen pres, acusat d'haver ferit o mort alguns jueus, és declarat culpable, sigui castigat.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1418, f. 54r.

Ítem més, acordà lo consell que los honorables pahers facen cara que lo feyt de l'hom pres qui's diu que ha nafrat e mort alguns juheus que sie spatxat en sa justícia, per forma que, si culpable és o serà atrobat, que'n sie castigat en tal forma que a ell sie càstich e a altres eximpli.

46

1419, novembre, 3. Cervera

Els paers de Cervera, en resposta a una carta dels cònsols de Tarragona, els donen la informació que els han demanat sobre els jueus ceriverins.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1419, f. 79r-79v.

Molt honorables e molt savis senyors, de vostres honorables savieses havem reebuda una vostra letra, ab la qual nos pregats que us degam certificar de la comunió e conversació que los juheus fan en aquesta vila ab los christians e,

specialment, sobre lo degollar de les carns e si tenen taula o no, segons aquestes coses e altres pus stesament són en la dita vostra letra contengudes.

A la qual vostra letra e coses en aquella contengudes, molt honorables e savis senyors, vos responem que, après la publicació de les ordinations feites per lo senyor rey contra los^a juheus, fon concordat e ordonat per los honorables consellers^b de aquesta vila, per los pahers, per lo procurador e per lo degà del senyor bisbe de Vich que los dits juheus de aquesta vila habiten e stan dins los caylls.

És ver, senyors, que, per gran multiplicació que n'ic ha venguda de juheus, no y caben bé e havem-los assignat alguns alberchs en los lochs pus apartats que havem pogut, jatsie hi habitem alguns christians.

Los quals juheus conversen ab los christians solament en comprar e en vendre hi en obrar de lurs officis.

Del feyt de les carns, senyors, se pratique e fon ordenat así que los juheus compren carns de les taules de les carniceries dels christians, los quals juheus han facultat solament de degollar aquelles e, après, quant són ubertes les bèsties, lo carnicer los mostre aquelles,^c sens metre-y lo juheu la mà, e guarda si són caseres o trufanes, que s'apellen per ells, e aquelles carns qui's deuen menyar per ells fan lus senyals prop lo garó, e de aquelles los juheus menyen.

En aquesta forma, senyors, los juheus són ací tollerats e comportats.

E de açò, senyors molt honorables, certificam vostres molt honorables savieses, offerint-nos fer per vosaltres, senyors molt honorables, e per aquexa molt notable ciutat totes coses a vosaltres plasibles e a nosaltres possibles.

E sie, senyors molt honorables, lo sant Sperit vostra guarda.

Scrita en Cervera, a III de noembre M CCCC XVIII°.

Los pahers de la vila de Cervera a tota vostra honor apparellats.

Als molt honorables e molt savis senyors los cònsols de la ciutat de Tarra-gona.

a. los, interlineat. b. consellers, falta. c. segons, ratllat.

1420, maig, 10. Cervera

Els paers de Cervera fan donar pel clavari a Jucef Gracià, jueu, vint-i-cinc sous, que són l'import de quatre llibres que ha fet per a la Paeria.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1420, f. 96v.

Ítem més, fem donar e pagar per lo dit nostre clavari a-n Jucef Gracià, jueu, ligador de llibres, de Cervera, vint-e-cinch sòlidos, los quals a ell són deguts per ço com féu e liguà quatre^a llibres dels manifestes vermeylls per la dita vila, dels quals a fermat àpocha en poder del discret en Pere Mayloll, notari, a x de mayg de l'any M cccc vint, i lliura, v sòlidos.

a. ll, ratllat.

48

1420, octubre, 2. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera dicta unes provisions sobre el comportament dels veïns de la població, algunes de les quals afecten els jueus.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1420, f. 56v-59r.

Al qual consell fonch proposat per los honorables pahers dient que ya saben com per lo reverent ffrare preycador, en los lurs sermons tots jorns continuants, los és donat gran càrrech, axí a ells com encara al molt honorable mosser lo batlle, dels greus peccats e abominacions qui's fan contínuament en aquesta vila, per les quals ell comine que s'i proveïsen en foragitar, extirpar e fer cessar los dits^a peccats qui's cometen públicament tots jorns en aquesta vila, que, sens se tot dupte, aquesta vila e los singulars de aquella, per nostres peccats e demèrits, vinran en perdició e final extermini e destrucció e en gran perill de pèrdues de les lurs ànimes, los quals crims e peccats són los següents:

[...]

Ítem més, contra ordinació de nostre senyor lo papa donen loch e permeten que los juheus, enemichs de nostre senyor Déus Jhesuchrist, no porten la roda e senyal ordonat per nostre senyor lo papa en senyal mostrant que són juheus, en meynspreu de la dita ordinació, la qual, sots pena de vet papal, deu ésser observada per los christians.

Ítem més, los dits regidós, pahers e batlle, contra forma de les dites papals ordinacions, permeten e donen loch que los juheus degollen públicament en les carneries de la dita vila e, après que han degollat, quant les carns són

scorchades, meten les sues leyes mans dins lo moltó o hovella que hauran degollat e, si trobaran que·ls dits moltó o ovella que hauran degollat és truffa e no^b casser, lexen aquelles carns per ells manejades e palpades dients: «Menjenles so los cans, car nosaltres no·n volem». E açò en gran iniúria e desonor de tota cristianitat.

Ítem més, en gran scàndol e perill dels crestians, contra forma de la dita ordinació, stan o habiten entre los christians e comuniquen ab ells quasi en meynspreu e dirrisió de la ley christiana e perill de les ànimes dels^c dits christians.

[...]

En lo qual consell, hagut matur acort sobre totes e sengles coses demunt dites, per descàrrech de ses conciències, ab autoritat e decret dels molt honorable en Paschual Cathalà, batlle de la dita vila, sobre totes les coses demunt dites ha fetes e ordenades les ordinacions e provisions dejús scrites:

[...]

Ítem més, acordà lo consell que lo batlle sie request que los juheus porten la roda groga e vermella, segons la ordinació de nostre senyor lo papa. E, si los juheus han provisió alguna de aquest feit, que la vila soplich lo senyor rey que li sie revocada.

Ítem més, acordà e ordonà lo consell que los juheus se hayen a menjar les carns que degollaran o que ells dient truffanes o rebuyades e que degun christià no gos menjar de aquelles, sots pena de x sòlidos, e que los carnicers no gos vendre de aquella carn a degú, sots ban de xx sòlidos.

Ítem més, ordonà e acordà lo consell que los dits juheus hayen a ésser apartats e separats dels christians e que no habiten ne habitar puxen entre los chistians, e açò sots pena de X lliures.

[...]

Ítem, acordà lo consell que totes les dites ordinacions sien fetes e abellitades a consell del reverent ffrare prehicador, lo qual prehique contínuament, e dels pahers,^d ab aquells prohòmens que elegir hi volran, entervenint-hi mosser lo batlle.

Ítem, acordà lo consell que lo senyor bisbe de Vich sie suplicat que remete la absolució de aquells qui són vedats per rahó de les ordinacions fetes per nostre senyor lo papa per rahó dels juheus.

a. fets, *interlineat.* *b.* no, *falta.* *c.* dels, *falta.* *d.* *Al manuscrit:* e dels pahers e dels pahers.

49

1420, octubre, 14. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera acorda que durant el temps de la fira sigui permès que els jueus tinguin obradors fora dels calls, però que aquests obradors estiguin situats en un sol lloc.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1420, f. 60v.

Ítem més, hi fonch proposat per ells mateis que ja saben com^a los juheus d'aquesta vila habiten entre los christians e, axí matex, que no porten la roda, segons les ordinacions ja sobre açò fetes per lo senyor papa, e com als cuns juheus tinguen obradós dins lo carrer Major e altres lochs públichs de la vila, per la qual rahó són stats requets que los dits^b juheus ne sien fora gitats, e sobre açò los pregunen vullen sàviament acordar què y faran.

Sobre açò acordà lo consell que durant lo temps de la fira los dits juheus sien comportats de mudar los obradós. Que stiguen tots los obradós dels dits juheus a una part, segons los prohòmens elets als fets de la fira ordonaran.

a. Al manuscrit: con. b. pahers, ratllat.

50

1420, octubre, 26. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera, atès que han rebut una carta del governador general de Catalunya en la qual els increpa d'haver fet unes ordinacions que afecten els jueus de la població, acorda que, pel que fa als jueus, es mantingui la prohibició que els carnissers venguin als cristians la carn rebutjada pels jueus i que aquests tinguin obradors fora dels calls.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1420, f. 62v-63v.

Al qual consell fonch proposat per los honorables pahers que ells han agut una letra de mosser lo governador ab la qual los increpe e·l·ls done càrrech de als cunes ordinacions que poch dies ha passats lo consell ha fetes, axí sobre lo jugar e jurar de nostre senyor Déu e de la sua mare e, signantment, als cunes

ordinacions per les quals los juheus se tenen per interessats, manant als pahers que revoquen la ordinació, cominant que, si no u tornen a loch, que ell hi proveyrà, per què ho proposen al consell, pregant aquell que y acorden sàviament, què y faran ni com s'i auran.

Sobre açò acordà lo consell que les ordinacions fetes sobre lo jugar e jurar de Déu e encara que lo carnicer no gos vendre a negun cristià les carns que los juheus rebuyaran e totes les altres de no obrir los obradós sien servades ad unguem, e que de continent sie tramès hun home de bé al molt honorable mosser lo governador per rahonar aquest fet al dit governador, lo qual sie home abte e bastant per rahonar lo dit fet, axí, emperò, que abans sie feta una bona letra al dit mosser lo governador sobre aquest fet, infformant-lo per aquella de les dites ordinacions, e, segons la resposta que auran del dit governador, lla doncs, si mester serà, sie tramès lo dit prohoms per rahonar lo dit fet.

[...]

E, encontinent, dix lo honorable en Ramon Johan, paher, dix que ell volie servir lo feit dels juheus e vol servir totes les ordinacions e provisions fetes per lo senyor rey sobre lo feit dels dits juheus, segons sèrie e tenor d'aquelles.

51

1421, juny, 5. Cervera

El Consell ordinari de Cervera acorda que es procedeixi contra totes aquelles persones que s'han fet veïns de la vila i no hi tenen el domicili.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1421, f. 30r.

Al qual consell fonch proposat per los honorables pahers que ací és en Daví Samuell de Piera, lo qual és stat citat que vingués tenir ací sa habitació, ab sa muller, família e companya, segons és tengut e obligat, lo qual al·legue que a ell no és posible, útil ni profitós de habitar ací en aquesta vila, et açò per tant com ell ha tots sos deutes en lo condat d'Urgell, los quals ell haurie del tot perduts stant en aquesta vila, per què supplique los honorables pahers e consell que li vullen remetre hun any e hun mes que ha a durar son veïnatge, car, no obstant los serveys que ell ha fet a la vila, encara se offire dar alguna cosa a la vila per remença del temps que ell ha a tenir son vehinatge, per què los ho proposen, pregant lo consell hi vulle sàviament acordar.

Sobre açò acordà lo consell que lo dit Daví de Piera ne degun altre vehí de la vila no sie admès a alguna composició de dinés, enans hi haien a tenir son domicili, segons són obligats, e que tots los vehins que no són compareguts e los que han comparegut e no haien tengut son domicili en la dita vila que sie procehit contra ells, a coneixença del advocat de la vila, ab tots aquells remeys de dret que fer se puxe.

52

1421, juliol, 16. Cervera

Els paers de Cervera fan donar pel bosser a Adret, jueu, vint sous i sis diners, que són l'import de tres llibres que ha fet per a la Paeria.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1421, f. 74r.

Ítem, ffem donar e pagar per lo dit nostre bosser a n'Hadret, jueu, vint sòlidos, vi diners, los quals per la vila li són deguts per rahó de tres llibres que ha ligasts de paper de forma mayor, tots ab cubertes de pergamí, e an-i albarà escrit de mà d'en Pere Malyoll, notari de la paheria, a xvi de julioll del any present M CCCC XXI, 1ª lliura, vi diners.

53

1422, abril, 27. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera, atès que el degà ha fet una carta de vet contra aquelles persones que estableixen tractes amb els jueus, acorda que siguin demanades les ordinacions sobre els jueus que es redacten a les Corts de Barcelona i que, mentrestant, siguin observades les ordinacions locals; caldrà, però, que els jueus portin la roda a l'altura del pit esquerre.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1422, f. 50r-50v.

Ítem més, hi fonch proposat per ells mateix que ja saben com mosser lo degà ha feyt una letra de vet contra tots aquells qui parlen ni contracten ab los

juheus, per la qual rahó molta gent stada vedada, per què los ho proposen pregant lo^a consell hi vulle acordar e provehir sàviament com s'i hauran ni què y faran.

Sobre açò, acordà lo consell que sien hagudes les ordinacions que ara novellament se són feytes sobre lo viure dels juheus e lo viure de aquells, e que, fins les dites ordinacions^b de la cort^c sien hagudes, que les ordinacions feytes per lo consell stiguen en sa força e valor, e, hagudes aquelles, que sie servat ço per la cort general serà ordenat, e que en lo endemig los honorables pahers tracten ab mosser lo degà que, fins a tant les constitucions sien publicades, sospena lo vet. Ells, emperò, portant la roda que acostumen de portar en lo pit alt en dret de la mamella squerra.

a. Al manuscrit: los amb la s ratllada. b. feytes, ratllat. c. que, ratllat.

54

1422, abril, 28. Cervera

Els paers de Cervera demanen al notari Joan Andreu, síndic i missatger de Cervera a les Corts de Barcelona, la tramesa del trasllat de les constitucions que han estat fetes en aquestes Corts, i en el supòsit que això no sigui possible, la tramesa del trasllat de la constitució sobre la forma de viure i de regir-se que tindran els jueus en endavant, i si això tampoc és possible, l'enviament d'una carta amb l'explicació del contingut d'aquesta constitució.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1422, f. 43r-43v.

Molt honorable e discret sènyer, aquí va lo portador de la present principalment per haver e portar-nos treslat de les constitucions que ara novellament se són fetes en la cort general, si posible és en lo món. E, si és cas que de totes no's puxe haver treslat a present, vos pregam molt affectuosament, tant com podem ni sabem, que almenys nos trametats treslat de la constitució que s'és feta sobre lo viure e la manera com se regiran los juheus d'ací avant, car ací ne som en gran perpleix e congosa ab mosser lo degà, car la maior partida dels singulars de la vila a mà de açò ne stam vedats. E, si treslat no'n podets haver, almenys vos pregam nos trametats per stès lo effecte de la dita constitució per vostra letra, car nosaltres sóm certs que vós lo sabeu. E relevar-nos^a heu de gran càrrech e perill. E açò per res no alongets ni differistats si jamés nos entenets a fer plaer.

E sie, sènyer, lo sant Sperit vostra guarda.

Scrita en Cervera, a XXVIII de abril, any mil CCCC XXII.

Al molt honorable sènyer en Johan Andreu, notari, síndich e missatger de Cervera.

Los pahers de la vila de Cervera, sènyer, a tota vostra honor apparellats.

a. *Al manuscrit*: no.

55

1422, maig, 18. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera acorda que es facin les gestions adients tant perquè la reina permeti que es puguin aplicar les ordinacions relacionades amb els jueus com perquè el degà revoqui l'interdicte que ha dictat contra la població cerverina a causa de les seva relació amb els jueus.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1422, f. 60r-60v.

Al qual consell fonch proposat per los honorables pahers que ells han rebut una letra de la senyora reyna, ab la qual fa saber que ella mane a mosser lo degà que revoch lo enterdit que ha gitat sobre los singulars de la vila per rahó de la comunicació e contribució qui fan ab los juheus, per rahó de la qual provisió ells han parlat ab mosser lo degà que revocàs lo dit enterdit o vet per forma que no sien parats laços a les ànimes dels feels crestians, lo qual per res no l'ha volgut revocar, per què los ho proposen per son descàrech, pregant lo consell hi vullen sàviament acordar com s'i hauran.

Sobre açò acordà lo consell que sie scrit a mosser lo degà e als honorables en Pere de Roqueta e en Pere Tolrà, los quals trebalen tant com en ells sie que la senyora reyna permite que les ordinacions fetes per la vila se haien per los juheus, e que los honorables pahers trebalen ab mosser lo degà o ab son lochtinent que lo vet que és gitat sobre lo poble de la vila per rahó dels dits juheus ne sie relevat, com sie gran perill de les ànimes.

1422, maig, 19. Cervera

Dos paers de Cervera demanen al degà eclesiàstic i als altres dos paers que facin les gestions adients perquè es puguin aplicar, almenys en tres punts, les ordinations relacionades amb els jueus.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Registre de lletres*, 1422, f. 50r-50v.

Molt honorables senyors, nosaltres havem rebuda una letra de la senyora reyna ab la qual mane a vós mosser lo degà qui releveu e revoqueu lo vet que hau promulgut contra los singulars de la vila per lo feyt dels juheus e a vosaltres mane que revoquen les ordinations que havien feytes contra los dits juheus e que·l·ls permetam viure e usar segons feyen abans de les dites ordinations e vet, e com lo conseyll de la vila haye molt a greu que los juheus coversen e habiten entre nosaltres e vayen en hàbits de christians, e que, axí matex, haïam a mengar^a les carns malaltes^b que ells rebuyen, per aquesta rahó lo conseyll ha deliberat que vós mosser lo degà, ensemps ab los honorables en Pere de Roqueta e en Pere Tolrà, conpahers nostres, e encara ab los honorables en Pere de Rabinat, supliquen ab gran instància la senyora reyna e son conseyll que sie sa mercè vule permetre que les ordinations feytes per la vila sien servades almeyns en tres coses, le una en conhuahició dels christians, la segona en lo menjar de les carns que ells rebugen, la tercera^c en portar lo senyal qui porten los juheus en la ciutat de Barchinona, car en la manera^d del viure dels juheus no deguesen haver una ley en Barchinona e altra en Cervera, faent-hi strem de poder ab la dita senyora, e en açò vos pregam, molt honorables senyors, vulau penre càrech per aquesta vila per part de tot lo conseyll, e de açò ne servirets Déu primerament e n farets plaer asenyalat a nosaltres e a tot lo conseyll.

E sie, senyors,^e lo sant Sperit vostra guarda.

Scrita en Cervera, a XIX de mayg, any M CCCC XXII.

Als molt honorables senyors mosser lo degà e en Pere de Roqueta e Pere Tolrà, pahers de Cervera.

Los pahers de la vila de Cervera, senyors, a tota vostra honor apareyllats.

a. Al manuscrit: hayen a menjar haïam a mengar. *b. Al manuscrit:* malates. *c. Al manuscrit:* la tercera la tercera. *d. Al manuscrit:* car parie que en la manera car en la manera. *e. Al manuscrit:* senyor.

57

1422, agost, 24. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera acorda que els conversos que tinguin la muller jueva no hi convisquin més enllà del temps legalment estatuit.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1422, f. 92v.

Més avant fon acordat per lo dit consell que los christians novells que han les mullers juyhes no gosen contribuir ab elles ultra lo temps per dret statuït.

58

1422, setembre, 7. Cervera

El Consell Municipal ordinari de Cervera, atès que un convers, si conviu amb la seva muller, que és jueva, farà que aquesta i llurs fills es converteixin a la fe catòlica, acorda que es doni temps suficient per aconseguir llur conversió.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1422, f. 107r-107v.

Ffon més avant proposat en lo dit consell per ells mateys honorables pahers^a que per virtut d'una ordinació feta per lo honorable consell negun convers no gose star ni contribuir ab lurs mullers juÿes e com n'ich haze un de convers que sia en punt de fer tornar sa muller christiana dins breu temps, ab tots sos fills, e si no partcipe ab ella no se'n farà res, per ço pregunen lo dit consell que sobre açò vullen ben acordar.

Sobre açò lo consell volch^b e acordà que açò sie remès als honorables pahers que ls donen temps suficient perquè la muller del dit convers e los fills tornen a la fe cathòlica.

a. per, ratllat. b. que, ratllat.